

แผนแม่บท

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พ.ศ. 2560 – 2564

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงาน กำกับดูแล และติดตามประเมินผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 ขึ้น ในลักษณะของแผนแม่บทในภาพรวม เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับกำหนดกรอบทิศทาง กำกับให้การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง และยังเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานส่วนกลางระดับกรม และกระทรวง ได้ใช้แนวทางบริหารดำเนินงาน ทั้งในด้านแผนงานโครงการและกิจกรรม บุคลากร ตลอดจนการบริหารงบประมาณในลักษณะองค์รวม เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์ศึกษาฯ สามารถสนองพระราชดำริแบบบูรณาการ และขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาฯ มีแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการของแต่ละศูนย์ฯ เป็นเครื่องมือชี้้นำการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชดำริและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันตามลักษณะภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ที่ศูนย์ตั้งอยู่ และบังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกและนโยบายต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลง ศูนย์ศึกษาฯ จึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับการดำเนินงานในภาพรวมเพื่อให้สามารถพัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาส่งเสริมงานขยายผลไปสู่ประชาชนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับแนวคิดต่างๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติมีความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 ฉบับนี้ กำหนดขึ้นในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง หน่วยงานระดับพื้นที่ เกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงาน จนกระทั่งการติดตามผล เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้แผนแม่บทเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นแนวทางสำคัญในการกำกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ในระยะต่อไป โดยมีจุดมุ่งหมายให้ศูนย์ศึกษาฯ ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์แบบในการเป็นแหล่งองค์ความรู้แนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี และนำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 ฉบับนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 สำนักงาน กปร. เชื่อมันว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนงาน กิจกรรมการจัดสรรงบประมาณที่มีอย่างจำกัดของรัฐให้คุ้มค่า ตลอดจนการกำหนดบุคลากรดำเนินงานให้แก่ศูนย์ศึกษาฯ ได้อย่างบูรณาการต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)
พฤศจิกายน 2559

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก - ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมา	1
2. วัตถุประสงค์	3
3. กรอบแนวคิดการดำเนินงาน	3
4. ขอบเขตการดำเนินงาน	3
5. โครงสร้างการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	4
6. ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	4
บทที่ 2 กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564	
1. หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	6
2. พระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	7
3. พระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	8
4. แผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2557 - 2560	8
5. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	11
6. การวิเคราะห์สถานการณ์ของโลกและของประเทศ	15
7. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	18
8. การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศของรัฐบาล	19
บทที่ 3 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก กลุ่มเป้าหมาย และยุทธศาสตร์	
1. วิสัยทัศน์	25
2. พันธกิจ	25
3. เป้าประสงค์หลัก	25
4. กลุ่มเป้าหมาย	25
5. ยุทธศาสตร์	25

บทที่ 4 การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

1. การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ	38
2. การอำนวยการกำกับดูแล	38
3. การติดตามประเมินผล	38
4. การประชาสัมพันธ์	39

ภาคผนวก ก. กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564

1. ประเด็นนโยบายของประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. ข้อเสนอแนะของรองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ / ประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. มติที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)
4. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาคผนวก ข. แผนภูมิและคำสั่ง

- แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่ง คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ 2/2551 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่ง คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ 3/2551 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่ง คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ 1/2556 เรื่อง แต่งตั้งประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ 1/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ ศูนย์ศึกษา และ พัฒนา (Research & Development) และนำผลการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จมาเป็น ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ ในลักษณะ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต สำหรับให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานจากการปฏิบัติจริง เป็นตัวอย่างของการบริหารงานแบบบูรณาการในลักษณะ รวมศูนย์ ในการประสานความร่วมมือร่วมใจกันของหน่วยงานราชการในการทำงานเพื่อบริการประชาชน และเป็น ระบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว ที่ประชาชนสามารถเข้ามาเรียนรู้และขอรับบริการได้เบ็ดเสร็จในแห่งเดียวกัน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีจำนวน 6 แห่ง กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ และมีลักษณะปัญหาที่แตกต่างกัน จึงมีเนื้อหาที่เห็นเป็นรูปธรรมแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหา ศักยภาพ และความต้องการของในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากการดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ แล้ว ศูนย์ศึกษาฯ ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขยายผลการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากศูนย์ศึกษาฯ ให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังได้เสริมสร้างศักยภาพของศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่ประสบผลสำเร็จจากการขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ อีก จำนวน 129 แห่ง เพื่อให้เป็นแหล่งองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ในภาพรวมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำรินโยบายต่างๆ และความต้องการของเกษตรกร โดยผลสำเร็จได้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เมื่อปี พ.ศ. 2559 พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ได้ดำเนินงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาไปแล้วรวมทั้งสิ้น 137 เรื่อง แบ่งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ 26 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอหงษ์ฯ 25 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 27 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 28 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ 25 เรื่อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ 6 เรื่อง ด้านงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ มีการพัฒนากิจกรรมภายในศูนย์ฯ ที่มีจุดเน้นทิศทางการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ซึ่งมีตัวอย่างความสำเร็จจากงานศึกษาวิจัยที่สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนได้เรียนรู้และมีการขยายผลสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ 148 หมู่บ้าน มีเกษตรกรรับประโยชน์ 31,786 ครัวเรือน 104,368 คน มีศูนย์สาขา 17 แห่ง และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ 8 จังหวัด รวมจำนวน 129 แห่ง เพื่อขยายผลสำเร็จของศูนย์ฯ ไปสู่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้ศูนย์ศึกษาฯ ได้นำผลสำเร็จของงานศึกษา ทดลอง วิจัยเหล่านี้มาขยายผลเป็นหลักสูตรอบรม สำหรับเกษตรกรและประชาชนที่สนใจ ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ศูนย์ศึกษาฯ ได้ทำการฝึกอบรมให้กับ เกษตรกรและประชาชนทั่วไปรวมจำนวนทั้งสิ้น 108,802 คน แบ่งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จำนวน 11,693 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน 7,928 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จำนวน 13,978 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 50,689 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จำนวน 14,859 คน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 9,655 คน ขณะเดียวกันผลสำเร็จของการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของประชาชนทุกภาคส่วน ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้น ทำให้มีผู้คน สนใจเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,892,893 คน แบ่งเป็น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหิน ซ้อนฯ จำนวน 561,341 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน 229,113 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จำนวน 372,361 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 307,757 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จำนวน 4,087,930 คน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 334,391 คน

ในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า งานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ทำให้เกษตรกรร้อยละ 43.3 มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก และเกษตรกรร้อยละ 50.5 มีความเป็นอยู่ดีขึ้นพอสมควร โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อ ครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 216,821.98 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 146,306.98 บาท ทั้งนี้ส่วน ใหญ่มีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายและมีเงินออมในครัวเรือน นอกจากนั้นแล้วงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ยังช่วยให้ เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดี ในการดำเนินงานศูนย์ศึกษาฯ ได้ยึดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการของแต่ละศูนย์ เป็นเครื่องมือชี้้นำการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชดำริและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยมีจุดเน้นที่ แตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ที่ศูนย์ตั้งอยู่ และบังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดำเนินงานในภาพรวมของศูนย์ศึกษาฯ ยังคงมีความจำเป็นต้องมีเครื่องมือชี้้นำการดำเนินงานเพื่อพัฒนา งานศึกษา ทดลอง วิจัย ส่งเสริมขยายผลสำเร็จไปสู่ประชาชน ตลอดจนกำกับดูแลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ศูนย์ศึกษาฯ ทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติมีความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์จนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องงานศึกษา ทดลอง วิจัย งานขยายผล และงานบริหารจัดการ

ในฐานะหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเป็น หน่วยงานหลักในองค์กรบริหารศูนย์ศึกษาฯ สำนักงาน กปร. มีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ ฉบับรวมเพื่อกำกับให้การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม เกิดผลสำเร็จ เติบโตอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่แผนแม่บทศูนย์ศึกษา การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2555 - 2559 และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ เป็นไป อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำ **แผนแม่บทศูนย์ศึกษา การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564** ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการกำหนดทิศทาง

ให้ศูนย์ศึกษาฯ ไปสู่การทำหน้าที่เป็น แหล่งองค์ความรู้แนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

ขอบเขตและกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 สำนักงาน กปร. ได้กำหนดขอบเขตครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนา ด้านการขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ และด้านการบริหารจัดการองค์กร โดยยึดกรอบแนวคิดหลักประกอบด้วย

- 1) หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2) พระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 3) พระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 4) แผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2557 - 2560
- 5) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 6) การวิเคราะห์สถานการณ์ของโลกและของประเทศ
- 7) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)
- 8) การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายประเทศไทย 4.0 การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ของประเทศไทยในช่วงปลายปี พ.ศ. 2558 และการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสากลตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และจากโอกาสที่ประเทศไทยได้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 (G77) ในวาระปี 2559

โดยมีกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ ประเด็นนโยบายของประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อเสนอแนะของรองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ และประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มติที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก กลุ่มเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

● **วิสัยทัศน์ :** เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

● **พันธกิจ :**

- 1) ศึกษา ทดลอง วิจัย และทดสอบสาธิตเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) แสดงผลสำเร็จของการศึกษา ทดลอง วิจัย พัฒนาในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และรูปแบบอื่นๆ
- 3) ขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และการทดสอบสาธิตสู่ประชาชน
- 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจ พระราชดำริ โครงการและกิจกรรมตามแนวพระราชดำริ
- 5) บริหารจัดการองค์การด้วยหลักบูรณาการและธรรมาภิบาล

● **เป้าประสงค์หลัก :**

- 1) มีผลสำเร็จของการศึกษา ทดลอง วิจัย พัฒนา และการทดสอบสาธิตตามแนวพระราชดำริ
- 2) มีตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน
- 3) มีองค์ความรู้จากการขยายผลทั้งทางตรงและจากเครือข่ายที่ประชาชนสามารถนำไปเป็นแนวทางการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวัน
- 4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโครงการไปสู่สาธารณชน
- 5) มีสมรรถนะสูงในการสนองพระราชดำริ

● **กลุ่มเป้าหมาย :**

ผู้รับบริการ เกษตรกร ประชาชนทั่วไป หน่วยงานราชการ นักศึกษา นักเรียน และเยาวชน
ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในจังหวัด หน่วยงานราชการ
ส่วนกลาง เครือข่ายชุมชน ภาคเอกชน

● **ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด**

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 13 เป้าประสงค์ 40 กลยุทธ์ และ 99 ตัวชี้วัด ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ 10 กลยุทธ์ 17 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 1 งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการเก็บรวบรวมในระบบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถเข้าถึงได้ นำมาใช้ประโยชน์และอ้างอิงได้ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 2 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 2 งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการพัฒนาต่อยอดจากขั้นทดลองให้สามารถถ่ายทอด และขยายผลการพัฒนาไปสู่ประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม และเน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 8 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 3 งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการบูรณาการกับตัวชี้วัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 4 งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยมีการบริหารจัดการให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างสมดุลและยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 4 ตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ ประกอบด้วย 5 เป้าประสงค์ 15 กลยุทธ์ 43 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 1 ผลสำเร็จจากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาสามารถสาธิตจัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ 1 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 2 ผลสำเร็จของงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาและงานทดสอบสาธิต สามารถถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ และประชาชนทั่วไปอย่างสอดคล้องกับภูมิสังคม และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 3 เกษตรกร ชุมชน เครือข่าย พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 13 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 4 ศูนย์ศึกษาฯ เป็นต้นแบบของการขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ในลักษณะของการบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียวและ เป็นต้นแบบของการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 14 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 5 ศูนย์ศึกษาฯ ส่งเสริมการตลาดให้กับผลผลิตการเกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและการจัดหาช่องทางการตลาดเพื่อให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลิตผล /ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 9 ตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ 15 กลยุทธ์ 39 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 1 ศูนย์ศึกษาฯ ดำเนินงานอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ 16 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 2 ศูนย์ศึกษาฯ มีโครงสร้างการบริหารภายใน และอัตรากำลัง ระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องเหมาะสมกับภารกิจ ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ 2 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 3 ศูนย์ศึกษาฯ มีภาพลักษณ์ที่ดี ในการเป็นต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในภูมิภาค ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 12 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 4 ศูนย์ศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ในระดับสากล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 9 ตัวชี้วัด

การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

ศูนย์ศึกษาฯ จะได้ใช้แผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานแบบบูรณาการของแต่ละหน่วยงาน ในพื้นที่เดียวกันในลักษณะรวมศูนย์ ให้สามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มุ่งสู่เป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา 5 ปี โดย สำนักงาน กปร. ได้กำหนดระบบและกลไกการบริหารแผน ได้แก่ **การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี**เพื่อประสาน ควบคุม และติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากร ดำเนินงานต่างๆ **การอำนวยการกำกับดูแล** โดยคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ และคณะกรรมการ วางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาฯ เพื่อกำกับดูแลและผลักดันให้มีการดำเนินงานตามแผนแม่บท **การติดตามประเมินผล** ซึ่งเป็นการรายงานความก้าวหน้าของแผนแม่บทอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การรายงานผลสำเร็จ ตามแผนแม่บทในระยะครึ่งแผน และการรายงานผลสำเร็จเมื่อสิ้นสุดแผนโดยศูนย์ศึกษาฯ สำหรับการติดตามผล จะเน้นการมีส่วนร่วมของกองประสานงานโครงการพื้นที่ต่างๆ ของสำนักงาน กปร. และการประเมินผล โดยกองติดตามประเมินผลของสำนักงาน กปร. ตลอดจน**มีการประชาสัมพันธ์**เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ในแผนแม่บทและวิธีการดำเนินงานตามแผนแม่บท เพื่อขับเคลื่อนศูนย์ศึกษาฯ ให้มีการดำเนินงานเป็นไป ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือเป็น ศูนย์ศึกษา และ พัฒนา (Research & Development) และนำผลการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จมาเป็น ตัวอย่างแห่งความสำเร็จในลักษณะ พิพิธภัณฑสถานที่มีชีวิต สำหรับให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานจากการปฏิบัติจริง เป็นตัวอย่างของการบริหารงานแบบบูรณาการในลักษณะ รวมศูนย์ ในการประสานความร่วมมือร่วมใจกันของหน่วยงานราชการในการทำงานเพื่อบริการประชาชน และเป็น ระบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว ที่ประชาชนสามารถเข้ามาเรียนรู้และขอรับบริการได้ในที่แห่งเดียวกัน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นจำนวน 6 แห่ง ในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีลักษณะสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน จึงมีเนื้อหาที่เห็นเป็นรูปธรรมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมด้วย ศูนย์ศึกษาฯ เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ โดยมีรูปแบบ การกิจสอดคล้องกับสภาพปัญหา ศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ ดังนี้

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสาร จันทบุรี : การกิจหลัก คือ การศึกษา การปรับปรุงและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ที่เสื่อมโทรมให้สามารถกลับมาใช้ทำการเกษตรได้ เป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง ป่าหาย น้ำแห้ง ดินเลว ก็พัฒนาได้

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส : การกิจหลัก คือ การศึกษา วิจัย พัฒนาสภาพดินเปรี้ยว ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรไม่ได้ให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อีก เป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง ป่าพรุเสื่อมโทรม สะสมดินเปรี้ยว แกล้งดินอย่างเดียว พัฒนาได้ อย่างยั่งยืน

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี : การกิจหลัก คือ เพื่อศึกษา วิจัย ทดลอง และสาธิตการพัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งในลักษณะบูรณาการเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง การพัฒนาจากยอดเขาสู่ท้องทะเล

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร : การกิจหลัก คือ การพัฒนาระบบชลประทาน พัฒนาระบบการปลูกพืชเศรษฐกิจ การศึกษาระบบนิเวศวิทยาของป่า การปรับปรุงบำรุงดิน พัฒนาและส่งเสริมด้านปศุสัตว์และด้านการประมง เป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง สร้างน้ำ เพิ่มป่า พัฒนาชีวิตที่พอเพียง

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ : การกิจหลัก คือ การศึกษาทดลอง แสวงหารูปแบบในการพัฒนาพื้นที่บริเวณต้นน้ำลำธารของภาคเหนือ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาลุ่มน้ำอื่นๆ ในภูมิภาค โดยใช้ระบบชลประทานเข้าเสริม เป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทางเป็นประมง ระหว่างทางเป็นเกษตรกรรม

● **ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี :**

ภารกิจหลัก คือ เพื่อฟื้นฟูป่าไม้บนเนินเขาประสงค์ ศึกษาแบบการพัฒนาเกษตรกรรมที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และปลูกป่าโดยให้ราษฎรที่ปลูกที่โดยมิชอบ เข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการเพื่อร่วมพัฒนา อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างถูกต้องและเกื้อกูลกันระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จในเรื่อง **ฟื้นคืนผืนป่า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต**

ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง นอกจากจะดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขยายผลการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากศูนย์ศึกษาฯ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสริมสร้างศักยภาพศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่ประสบความสำเร็จจากการขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ เพื่อเป็นแหล่งองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ในภาพรวมที่ผ่านมา การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริและนโยบายต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จเกิดประโยชน์กับประชาชนเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ เมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.3 มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก และเกษตรกรร้อยละ 50.5 มีความเป็นอยู่ดีขึ้นพอสมควร โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 216,821.98 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 146,306.98 บาท ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย และมีเงินออมในครัวเรือน นอกจากนี้งานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ยังช่วยให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ศูนย์ศึกษาฯ มีแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการของแต่ละศูนย์เป็นเครื่องมือชี้นำการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชดำริและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันตามลักษณะภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ที่ศูนย์ตั้งอยู่ และบังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดำเนินงานในภาพรวมของศูนย์ศึกษาฯ ยังคงมีความจำเป็นต้องมีเครื่องมือชี้นำการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัย ส่งเสริมขยายผลสำเร็จไปสู่ประชาชน ตลอดจนกำกับดูแลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติมีความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์จนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องงานศึกษา ทดลอง วิจัย งานขยายผล และงานบริหารจัดการ

สำนักงาน กปร. ในฐานะหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเป็นหน่วยงานหลักในองค์กรบริหารศูนย์ศึกษาฯ จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับรวมนี้ เพื่อกำกับให้การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่งเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2555 - 2559 ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำ **แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564** ขึ้น โดยมี

จุดมุ่งหมายในการกำหนดทิศทางให้ศูนย์ศึกษาฯ ไปสู่การทำหน้าที่เป็น แหล่งองค์ความรู้แนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 สำหรับใช้เป็น เครื่องมือในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ นโยบาย และความต้องการของประชาชนในพื้นที่

3. กรอบแนวคิดการดำเนินงาน

3.1 หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3.2 พระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3.3 พระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

3.4 แผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2557 - 2560

3.5 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.6 การวิเคราะห์สถานการณ์ของโลกและของประเทศ

3.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

3.8 การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศของรัฐบาล

3.9 ประเด็นนโยบายของประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.10 ข้อเสนอแนะของรองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ และประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.11 มติที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.12 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4. ขอบเขตการดำเนินงาน

ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาพรวม 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา
- 2) ด้านการขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้
- 3) ด้านการบริหารจัดการองค์กร

5. โครงสร้างการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินงานแบบบูรณาการ โดยลักษณะโครงสร้างองค์กรดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธาน มีปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และมีรองเลขาธิการ กปร. เป็นเลขานุการ

2. คณะอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชาต่างๆ เป็นอนุกรรมการ และมีผู้อำนวยการ สำนักศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สำนักงาน กปร. เป็นเลขานุการ

3. คณะอนุกรรมการจัดทำแนวทางด้านการบริหารจัดการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เป็นประธาน มีอธิบดีกรมที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ และมีที่ปรึกษาฯ สำนักงาน กปร. เป็นเลขานุการ

4. คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน มีผู้แทนกรมที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ และมีที่ปรึกษาฯ สำนักงาน กปร. เป็นเลขานุการ

5. คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ศูนย์ตั้งอยู่เป็นประธาน มีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ และมีผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็นเลขานุการ

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ในระยะที่ผ่านมา มีแผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน กำกับดูแล และติดตามประเมินผล แต่เนื่องจากแผนแม่บทฉบับ พ.ศ. 2555 - 2559 ของทุกศูนย์ศึกษาฯ ได้สิ้นสุดลง สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำแผนแม่บท โดยได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 ขึ้น เพื่อยกร่างแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ ในภาพรวมระยะเวลา 5 ปีต่อจากนี้

6. ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ขั้นตอนที่ 1 สำนักงาน กปร. ประสาน ประชุมหารือร่วมกับศูนย์ศึกษาฯ เพื่อรับทราบกรอบแนวคิด ขอบเขต วิธีการและตกลงร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 สำนักงาน กปร. ประเมินผลแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2555 - 2559 เพื่อประเมินผลสำเร็จที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรค เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการกำหนดกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บท และวางกลยุทธ์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 สำนักงาน กปร. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อพิจารณารอบแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ ในภาพรวม โดยการมีส่วนร่วมของคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในภาครัฐและภาคประชาชนเข้าร่วมแสดงความเห็น

ขั้นตอนที่ 4 สำนักงาน กปร. นำเสนอแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 ต่อคณะกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีเลขาธิการ กปร. เป็นประธาน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 ศูนย์ศึกษาฯ นำกรอบแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 และผลจากการประเมินผลแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2555 - 2559 ไปจัดทำตัวชี้วัดตามบริบทของภูมิสังคม

ขั้นตอนที่ 6 ศูนย์ศึกษาฯ นำเสนอตัวชี้วัดที่จัดทำตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 ต่อประธานคณะกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เพื่อพิจารณาเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 7 สำนักงาน กปร. นำเสนอแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 ต่อคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธาน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้แผนแม่บท

ขั้นตอนที่ 8 ศูนย์ศึกษาฯ จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยใช้กลยุทธ์ตามกรอบแผนแม่บทศูนย์ศึกษาฯ พ.ศ. 2560 - 2564 ในการดำเนินงาน

บทที่ 2

กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564

1. หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลาง เป็นขั้นเป็นตอน บนพื้นฐานของความสมดุลพอดีในทุกภาคส่วน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วย มรรควิธีที่เรียบง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีหลักการทรงงานที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานใน ศูนย์ศึกษาฯ ได้แก่ **ระเบิดจากข้างใน** คือ การมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาล่วงก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล้มเหลวได้ **การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก** โดยทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม **การทำตามลำดับขั้น** ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ ด้านสาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วจะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น แหล่งน้ำ ถนน เพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด **การเน้นองค์รวม** ทรงมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร มองทุกสิ่งเป็นพลวัตที่ทุกมิติเชื่อมต่อกัน ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง **การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ** ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นจากเอกสารต่างๆ แผนที่ การสอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์สังคม

การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทั้งสาธารณสุข ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้เข้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและ ร่วมกันทำงานโครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณสุข ด้วยทรงนำ **ประชาธิปไตย** มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา **การสร้างประโยชน์ส่วนรวม** ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกรนั้นทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ในการพัฒนาช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลัก **ความประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย** ในการดำเนินงาน สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถทำได้เอง โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือให้เทคโนโลยีที่ยุ่งยาก ทรงใช้หลัก **ขาดทุนคือกำไร** คือ การให้และการเสียสละซึ่งเป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร **การไม่ติดตำรา** หมายถึง การพัฒนาที่อ่อนนุ่มและกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน เป็นการใช้ตำราอย่างไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม **การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ** ทรงเข้าใจถึง

ธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ และสุดท้ายคือ **เศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งเป็นทั้งหลักการทรงงานและหัวใจสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริในการบรรเทาและแก้ไข ปัญหาความทุกข์ยากประชาชน โดยให้ยึดมั่นการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทรงอธิบายไว้ อย่างชัดเจนว่าหมายถึง ความพออยู่ พอกิน พึ่งพาตนเองได้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความโลภน้อย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความ พอประมาณตามอัตภาพอย่างมีเหตุผลก่อน แล้วจึงค่อยสร้างความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นไป การดำเนิน ตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชาติเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลง จากปัจจัยภายนอก อีกทั้งยังเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันช่วยให้ประเทศสามารถรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ระดับโลกได้

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับประชาชนทุกคน ทุกระดับ และทุกสาขาอาชีพ ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และภาคประชาชน ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและตามพื้นที่ที่แตกต่างกันไป

2. พระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศรวม 6 แห่ง โดยมีแนวคิดที่สำคัญ คือเป็น**ศูนย์ศึกษาและพัฒนา** เมื่อดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนได้ผลสำเร็จแล้วจะนำไปขยายผลให้กับ เกษตรกร และประชาชนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จของการศึกษา และการพัฒนาเป็น**พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต** โดยคำนึงถึง**ภูมิประเทศ ภูมิสังคม** กล่าวคือ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ แสดงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิสังคม แสดงถึงวัฒนธรรม การประกอบอาชีพของท้องถิ่น และประสบการณ์ในการ แก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่น โดยมีความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว มีความเจริญงอกงามอยู่ตลอดเวลา และมีประโยชน์ แก่ราษฎร จะมองเห็นสิ่งที่เป็นวิวัฒนาการที่สามารถเข้ามาศึกษา นำความรู้ต่างๆ ภายในศูนย์ฯ ไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองได้จริง

นอกจากนี้ทรงคัดเลือกพื้นที่ด้วยพระองค์เอง เพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาค เป็นพื้นที่ส่วนย่อยที่ สอดคล้องกับภูมิภาคและเป็นตัวอย่างของภูมิภาคอย่างแท้จริงที่เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็น**ตัวอย่าง ของการบริหารงานรูปแบบใหม่ การพัฒนาแบบบูรณาการ** คือ รูปแบบการจัดการบริหารราชการแผ่นดินไทย ที่รวมเอากิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้าไว้ด้วยกัน เป็นลักษณะรวมศูนย์ และยิ่งไป กว่านั้น ยังมีส่วนของเอกชนและองค์กรที่มีใช้รัฐบาลร่วมประสานการดำเนินงานอยู่ด้วย การดำเนินงานในรูปแบบ ดังกล่าว เป็นการผสมความร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บริการประชาชนของแต่ละหน่วยงาน การจัดรูปแบบ การบริหารศูนย์ฯ โดยมีได้มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของ แต่ใช้ร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน เป็นหลัก และเป็น**ระบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว** ที่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจสามารถก้าวเข้าไป ในพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต ซึ่งมีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และสามารถขอรับบริการในเรื่องการใช้พื้นที่ด้านการเกษตร ด้านน้ำ ด้านเมล็ดพันธุ์พืช ด้านการตลาด และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับวงจรการประกอบอาชีพและการทำมาหากิน ตลอดจนให้บริการฝึกอบรม ณ ที่แห่งเดียว ทำให้เกษตรกรประหยัดทั้งเวลาค่าใช้จ่ายในคราวเดียวกันด้วย

นอกจากนี้ ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขยายผลการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากศูนย์ศึกษาฯ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสริมสร้างศักยภาพศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่ประสบความสำเร็จจากการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 111 แห่ง เพื่อเป็นแหล่งองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

3. พระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมชมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ต่างๆ ดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ 14 - 18 มกราคม พ.ศ. 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ทรงมีพระราชดำริให้หาแนวทางการศึกษา ทดลองเรื่องการปลูกและบริหารจัดการสวนยางพารา ดำเนินการด้านเมล็ดพันธุ์พืช อาทิ ข้าว เมล็ดพันธุ์ผัก เป็นต้น ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ เพื่อเป็นแหล่งสำรองพันธุ์ให้แก่เกษตรกรยามวิกฤติ ดำเนินงานด้านปุ๋ยสั่งตัด ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยที่เกินความจำเป็นให้แก่เกษตรกรได้ สำรวจสถานะสถานภาพการเก็บกักของอ่างเก็บน้ำใกล้บ้านในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และให้ศึกษาวิจัยด้านจุลินทรีย์ในพื้นที่ที่ใจกลางป่าพรุโต๊ะแดง และบริเวณราก ต้นมะฮัง

ต่อมา เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ทรงมีพระราชดำริความว่าศูนย์ศึกษาฯ ควรเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ทรงมีพระราชดำริให้นำแนวพระราชดำริด้านชลประทานมาจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ให้แก่เยาวชน

และเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ทรงมีพระราชดำริให้ส่งเสริมเกษตรกรให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ จำเป็นต้องมีการควบคุมและตรวจสอบด้านคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ อีกทั้งควรควบคู่ไปกับการสอนหรือให้ความรู้แก่เกษตรกร

4. แผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2557 - 2560

สำนักงาน กปร. ได้กำหนดยุทธศาสตร์ สำนักงาน กปร. พ.ศ. 2557 - 2560 ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริและบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 ยุทธศาสตร์หลัก โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใน 2 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการดำเนินงานสนองพระราชดำริ

1.1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นระบบทั้งในเชิงปริมาณ เวลา ต้นทุน มุ่งผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานเป็นหลัก เริ่มตั้งแต่การติดตามเสด็จ และรับสนองพระราชดำริ การประสานการดำเนินงานและการประสานการปฏิบัติ พิจารณาจัดทำโครงการฯ วิเคราะห์โครงการและสนับสนุนงบประมาณ การติดตามประเมินผล

1.2) การส่งเสริมงานวิชาการและงานฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ส่งเสริมงานวิชาการของศูนย์ศึกษาฯ ให้มีงานศึกษา ทดลองวิจัย ที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริและสถานการณ์ เช่น ด้านพลังงานทดแทน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาต่อยอดโดยใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์

- สนับสนุนการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ โดยนำองค์ความรู้ บัญชีหลักมาเป็นกรอบในการฝึกอบรม

1.3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานฎีกาและเรื่องร้องทุกข์ พัฒนาระบบบริหารจัดการงานฎีกาให้ครบถ้วนทั้งวงจรตั้งแต่ระบบฐานข้อมูลฎีกา ระบบการติดตามความก้าวหน้าของฎีกาและเรื่องร้องทุกข์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4) การขยายเครือข่ายและพัฒนาการมีส่วนร่วม

- สร้างและพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยเสริมสร้างและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนลักษณะองค์กรแบบบูรณาการ

- มีการขยายเครือข่าย สร้างระบบการประสาน ร่วมวางแผนและดำเนินงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสนองพระราชดำริร่วมกันคือประโยชน์สุขของประชาชน

- ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ ร่วมจัดทำแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาภายหลังสิ้นสุดโครงการ

- สร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้อง มีความโปร่งใสในการดำเนินงานโครงการ

2. ยุทธศาสตร์การขยายผลและเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ

2.1) การสร้างองค์ความรู้เพื่อขยายผล

- จัดทำคลังข้อมูลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีระบบฐานข้อมูลตามแนวพระราชดำริด้านต่างๆ อย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน มีการจัดระบบหมวดหมู่ของข้อมูล สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้สะดวกและรวดเร็ว

- จัดทำเป็นศูนย์ให้บริการการเรียนรู้สำนักงาน กปร. ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งอ้างอิงแนวพระราชดำริ โดยจัดให้มีช่องทางการให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.2) การขยายผลโครงการ (เกษตรกรและประชาชนทั่วไป) โดย

- มุ่งเน้นการขยายผลและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้แพร่หลายกว้างมากขึ้น โดยให้ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่งทั่วประเทศ ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ (หมู่บ้านรอบศูนย์) และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานในแต่ละภูมิภาค

- สนับสนุนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับสถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลและศูนย์ฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับภูมิสังคมในแต่ละภูมิภาค รวมทั้งการนำนักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริมากขึ้น

- ขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่องค์กรชุมชน สื่อมวลชนและประชาชนทั่วทุกภูมิภาค โดยประสานและสนับสนุนให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสนองพระราชดำริเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมของตนเอง โดยมีการใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือชี้้นำการดำเนินงาน

- ขยายผลเครือข่ายองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่ระดับสากล โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และสำนักงาน กปร. เป็นองค์กรกลางในการดำเนินงานและสนับสนุนในฐานะผู้แทนระดับประเทศ

2.3) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการรณรงค์เผยแพร่ โดย

- มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจและใช้ประโยชน์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริในการพัฒนาและดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นให้ผลสำเร็จและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- พัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ และผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งรูปแบบ เนื้อหา ความรวดเร็วและต่อเนื่อง ผ่านสื่อทุกประเภท มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ เพิ่มพูนศรัทธาและการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาและดำรงชีวิต

- มุ่งใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้แพร่หลายกว้างขวางมากขึ้น

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แพร่หลายสู่สาธารณะมากขึ้น

2.4) การพัฒนาการทำงานแบบเครือข่าย โดย

- พัฒนาการขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในลักษณะเครือข่ายโดยเริ่มจากจุดเล็กๆ และขยายผลออกไปในวงกว้างแบบทวีคูณ โดยการมีส่วนร่วมของศูนย์เรียนรู้ที่เป็นส่วนราชการและประชาชน

2.5) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ โดย

- พัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ เพื่อสร้างบุคคลที่สามารถขยายผลแนวพระราชดำริให้ครอบคลุมทั้งภาครัฐ เอกชน

- พัฒนาองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แก่ผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาล

5. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ได้ดำเนินงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาไปแล้ว รวมทั้งสิ้น 138 เรื่อง แบ่งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ 27 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ 33 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 29 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 24 เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ 16 เรื่อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ 9 เรื่อง โดยงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องกับพระราชดำริและมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่รับประโยชน์ นับได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี รวมทั้งองค์กรเอกชนสถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกที่มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมงานศึกษา ทดลอง วิจัย ได้แก่ คณะทำงานศูนย์ศึกษาฯ คณะอนุกรรมการวิชาการฯ ของ สำนักงาน กปร. องค์กรการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย โรงเรียน ซึ่งให้การสนับสนุนนักวิชาการและนักวิจัย หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรธุรกิจและภาคเอกชน ซึ่งให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์

ปัญหาและอุปสรรคคือ งบประมาณมีไม่เพียงพอและการเบิกจ่ายงบประมาณไม่สอดคล้องกับการศึกษา ทดลอง วิจัย เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถในบางเรื่อง เช่น ความรู้ด้านการวิจัย ความไม่สงบในพื้นที่ รวมทั้งการขาดแคลนทรัพยากร เช่น ขาดแคลนน้ำ และภัยธรรมชาติ

ด้านขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้

ศูนย์ศึกษาฯ มีการพัฒนากิจกรรมภายในศูนย์ฯ ที่มีจุดเน้นทิศทางการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันมีตัวอย่างความสำเร็จจากงานศึกษาวิจัยที่สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนได้เรียนรู้จำนวน 93 เรื่อง มีการขยายผลหมู่บ้านรอบศูนย์ 148 หมู่บ้าน เกษตรกรรับประโยชน์ 31,786 ครัวเรือน 104,368 คน ดังนี้

- 1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 43 หมู่บ้าน 12,403 ครัวเรือน 36,275 คน
- 2) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 13 หมู่บ้าน 2,993 ครัวเรือน 12,180 คน
- 3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 23 หมู่บ้าน 2,561 ครัวเรือน 8,429 คน
- 4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 22 หมู่บ้าน 3,452 ครัวเรือน 12,989 คน
- 5) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 18 หมู่บ้าน 4,003 ครัวเรือน 16,015 คน
- 6) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 29 หมู่บ้าน 6,374 ครัวเรือน 18,480 คน

นอกจากนี้ ยังมีศูนย์สาขา 17 แห่ง และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ 8 จังหวัด จำนวน 129 แห่ง เพื่อขยายผลสำเร็จของศูนย์ฯ ไปสู่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป ได้แก่

1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	13	แห่ง
2) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	9	แห่ง
3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	12	แห่ง
4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	32	แห่ง
5) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	35	แห่ง
6) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	10	แห่ง

7) พื้นที่จังหวัดนครนายก	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	10	แห่ง
8) พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	จำนวนศูนย์เรียนรู้ฯ	8	แห่ง

จากการติดตามผลการขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ พบว่ามีความสอดคล้องกับพระราชดำริ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ ศูนย์ศึกษาฯ ได้ใช้ทั้งแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีได้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งใช้พระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาฯ ข้อเสนอแนะความต้องการของประชาชน แผนแม่บทของศูนย์ศึกษาฯ งานศึกษาวิจัย นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และนโยบายของ กปร. เป็นหลัก มีการประชุมในการจัดทำแผนร่วมกัน มีการจัดการเสวนาของเจ้าหน้าที่ขยายผลร่วมกับเกษตรกรตัวอย่าง ทั้งนี้แหล่งงบประมาณในการขยายผลส่วนใหญ่มาจากสำนักงาน กปร. และหน่วยงานต้นสังกัด

ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง มีการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม โดยนำแนวพระราชดำริ หลักสูตรตามกิจกรรมปกติของหน่วยงานที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ งานศึกษา ทดลอง วิจัยที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม มาเป็นกรอบในการดำเนินการ โดยใช้การสาธิตควบคู่กับการปฏิบัติจริง และคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมจากผู้ที่มีความสนใจและประกอบอาชีพที่สอดคล้องเป็นหลัก โดยรูปแบบงานขยายผลที่ประสบผลสำเร็จคือ แปลงสาธิตตัวอย่าง การจัดหลักสูตรฝึกอบรม การส่งทีมงานขยายผลไปให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่และการถ่ายทอดผ่านกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จหรือศูนย์เรียนรู้ โดยที่ด้านเทคนิคของงานขยายผลทั้ง 4 รูปแบบนี้มีความสมบูรณ์ดีแล้วใน 3 รูปแบบ มีเพียงการใช้แปลงสาธิตที่ยังไม่สมบูรณ์ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์งานขยายผล ส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปประชาสัมพันธ์ และประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำหมู่บ้าน นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานขยายผลยังดำเนินการได้ไม่ครอบคลุม

ในภาพรวม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ได้ทำการฝึกอบรมให้กับประชาชนทั่วไปและเกษตรกรรวมจำนวนทั้งสิ้น 114,480 คน แบ่งเป็น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จำนวน 12,226 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอฯ จำนวน 18,151 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จำนวน 22,554 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 41,011 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จำนวน 12,796 คน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 7,742 คน

ในขณะที่มีคนเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ แล้วรวมจำนวนทั้งสิ้น 4,525,405 คน แบ่งเป็น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จำนวน 453,558 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอฯ จำนวน 185,580 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จำนวน 292,169 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จำนวน 262,100 คน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จำนวน 3,078,566 คน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 253,432 คน

การส่งเสริมการประกอบอาชีพตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่าส่วนใหญ่มีเกษตรกรทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ครอบคลุมทั้ง 3 ขั้น แต่เป็นขั้นที่ 1 มากที่สุด รองลงมาคือขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตามลำดับ บางศูนย์ศึกษาฯ ไม่มีเกษตรกรที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ถึงขั้นที่ 3 เลย เกษตรกรส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมประเภทเกษตรผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาฯ มีการส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพและเครือข่าย มีการสนับสนุน พัฒนาและส่งเสริมการตลาด ได้ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการแปรรูปให้กับเกษตรกร ซึ่งได้มีการนำไปต่อยอดพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์เพื่อดึงดูดความสนใจบางศูนย์ฯ เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งจำหน่าย ทั้งตลาดท้องถิ่นและต่างจังหวัด มีการจัดการสัมมนาเชิงวิชาการด้านการตลาดสำหรับสินค้าชุมชนร่วมกับธุรกิจ และมีการขยายผลองค์ความรู้สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ในเรื่องการเยี่ยมชมแปลงสาธิต เกษตรกรได้เข้าไปดูแปลงสาธิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 72.9 เพราะอยากได้ความรู้ โดยมีเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ แนะนำหรือให้ความรู้ทุกครั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 92.9 เกษตรกรได้นำมาใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 94.9 และมีความพึงพอใจต่อการเยี่ยมชมแปลงสาธิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 98.9

ในเรื่องการอบรม เกษตรกรที่เข้าไปอบรมส่วนใหญ่เป็นการสมัครตามความสนใจของตนเอง โดยเหตุผลคืออยากได้ความรู้ ส่วนหนึ่งเข้าไปอบรมเพราะผู้นำชุมชนขอให้เข้าร่วม เมื่ออบรมแล้วนำมาใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98.0 โดยนำมาใช้ประโยชน์ในการเพิ่มรายได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.7 และยังได้นำความรู้ไปเผยแพร่กับคนอื่น ๆ เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน สมาชิกกลุ่ม คนที่มาดูงาน พระภิกษุ ที่มีเจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาฯ ไปติดตามผล โดยส่วนใหญ่เป็นการเดินทางมาพบปะพูดคุยตามบ้าน เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในทุกๆ ด้าน ได้แก่ องค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างจริง ปัจจัยการผลิต การบริการ สถานที่ฝึกอบรม และการพัฒนาอาชีพ

เรื่องที่เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ไปส่งเสริมความรู้ในพื้นที่ของเกษตรกรในชุมชน ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ไปให้คำปรึกษาแนะนำเป็นเรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด การปลูกข้าว การเพาะเห็ด การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเพิ่มผลผลิต การอนุรักษ์ต้นน้ำ การขยายพันธุ์ไม้ผล และการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95.0 โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย ความต้องการเทคนิคใหม่ๆ มาประยุกต์ในการประกอบอาชีพ และการนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การเข้าพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีความถี่เพียงพอแล้ว โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 - 2 ครั้ง เกษตรกรได้นำความรู้ไปเผยแพร่ให้แก่เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง สมาชิกกลุ่ม ฯลฯ กรณีที่ไม่ได้นำความรู้ไปเผยแพร่เนื่องจากพบว่าทดลองด้วยตนเองแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ และบางส่วนพบว่าขั้นตอนการปฏิบัติซับซ้อน ยุ่งยาก ทั้งนี้เมื่อมีข้อสงสัยหรือมีปัญหาจากการเข้ามาส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ เกษตรกรใช้วิธีโทรศัพท์ไปสอบถามมากที่สุด รองลงมาคือเข้ามาพบเจ้าหน้าที่ที่ศูนย์ศึกษาฯ แต่ยังต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม ได้แก่ อาชีพเสริมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การขุดสระน้ำ การขุดลอกคูคลองสำหรับหน้าแล้ง การรวมกลุ่ม การตลาด การทำบ่อบาดาล เทคนิคการทำการเกษตรแบบใหม่ การปลูกพืชทนแล้ง การปลูกพืชใช้น้ำน้อย ระบบการให้น้ำ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การเพิ่มน้ำหนักรากของพืช และเครื่องมือการเกษตร

ในเรื่องการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้หรือเกษตรกรตัวอย่าง ปัจจุบันศูนย์ศึกษาฯ 6 แห่ง มีศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่รวมจำนวน 111 แห่ง เกษตรกรได้รับความรู้จากศูนย์เรียนรู้หรือเกษตรกรตัวอย่างมากที่สุดในเรื่องการทำเกษตรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่ การทำปุ๋ยชีวภาพ การปลูกผัก การเพาะเห็ด การปศุสัตว์ การเลี้ยงปลา โดยมีเหตุจูงใจคือความต้องการเทคนิคใหม่ๆ ไปประยุกต์ในการประกอบอาชีพ การได้นำความรู้มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต และความสะดวกเพราะสถานที่อยู่ใกล้บ้าน โดยเกษตรกรได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 92.8 โดยเฉพาะในการเพิ่มรายได้ และการลดรายจ่าย หลังจากได้รับคำปรึกษาแล้ว ได้นำความรู้ไปเผยแพร่ให้กับเพื่อนบ้าน

ญาติพี่น้อง ฯลฯ ส่วนคนที่ไม่ได้นำไปเผยแพร่ เนื่องจากเมื่อทดลองด้วยตนเองแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ และไม่มีผู้สนใจ ในภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการมีศูนย์เรียนรู้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90.4

โดยสรุป ในส่วนของศูนย์ศึกษาฯ งานขยายผลมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องระบบการติดตาม ประเมินผลที่ยังดำเนินการได้ไม่ครบทุกกระบวนการ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แผนปฏิบัติงาน การประสานงาน ระหว่างหน่วยงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิสังคมจากคนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้ทำการเกษตรต่อจากรุ่นพ่อแม่ เพราะสังคม บริเวณโดยรอบเกิดนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ศูนย์ศึกษาฯ บางแห่งมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ เช่น น้ำ เป็นต้น ในส่วนของเกษตรกร เกษตรกรของศูนย์ศึกษาฯ บางแห่งพบปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร เนื่องจากคนรุ่นใหม่หันไปทำงานนอกภาคการเกษตร อีกทั้งขาดคำแนะนำด้านการตลาดและไม่มีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม งานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ได้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับเกษตรกรที่สามารถนำมา ประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และเป็นประโยชน์กับครัวเรือน โดยช่วยสร้างรายได้และลดรายจ่าย ในภาพรวม เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 216,821.98 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเป็นเงิน 146,306.98 บาท โดยที่ส่วนใหญ่มีรายได้พอเพียง กับรายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 37.80 และมีการออมเงินในครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 72.30 โดยสรุปแล้ว ในด้าน ความเป็นอยู่ทั่วไปครัวเรือนเกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมากคิดเป็นร้อยละ 43.3 และมีความเป็นอยู่ดีขึ้นพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 50.5

ด้านการบริหารจัดการองค์กร

ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ตามแผนแม่บท พ.ศ. 2555 - 2559 เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ได้ร่วมกำหนดแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม ซึ่งหน่วยงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ตรงตามแผน เนื่องจากมีการติดตามแผนในด้านต่างๆ อยู่เสมอ มีการประชุมคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาฯ ประมาณ 1 - 2 ครั้งต่อปี

ศูนย์ศึกษาฯ มีการบริหารจัดการด้านบุคลากร อัตรากำลัง งบประมาณ และเทคโนโลยีและความรู้ ที่เหมาะสม มีแผนพัฒนาระบบงบประมาณ ระบบสารสนเทศและระบบบริหารจัดการองค์กร มีการปรับปรุง โครงสร้างอัตรากำลังให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถและทักษะของบุคลากร มีแผนงานและกิจกรรมการพัฒนา สมรรถนะ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาตามงานที่รับผิดชอบและการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ทำให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหา หลักสูตรที่ศูนย์ศึกษาฯ ได้จัดการอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ อาทิ หลักสูตร การพัฒนาการเป็นวิทยากร หลักสูตรการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หลักสูตรการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย หลักสูตรการวางแผนการทดลองทางการเกษตร หลักสูตรการเกษตรต่างๆ อาทิ การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ หลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการบรรยายรับคณะ เป็นต้น รวมทั้งมีการจัดการศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ เพื่อปรับมุมมองและเปิดโลกทัศน์ และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ

ปัญหาและอุปสรรคคือบุคลากรยังขาดความรู้เฉพาะทาง บุคลากรบางหน่วยงานมีการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ ทำให้ต้องมีการศึกษางานกันใหม่และเกิดการล่าช้า ด้านงบประมาณจาก สำนักงาน กปร. ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา มีเฉพาะบางหน่วยงานที่ประสบปัญหาความล่าช้า ซึ่งได้มีการแก้ไขปัญหาโดยดำเนินงานไปตามจริงเท่าที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้ในการประชาสัมพันธ์โดยตรง ตลอดจนงบประมาณและเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ ในส่วนของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานยังมีปัญหาคือมีสภาพชำรุดและไม่มีงบประมาณซ่อมแซม

ความเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดกับศูนย์ศึกษาฯ ยังไม่ค่อยมีเท่าที่ควร เช่น บางหน่วยงานไม่ได้รับเชิญเข้าร่วมประชุม ทำให้ไม่ทราบกิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ จึงไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ให้กับประชาชนในจังหวัดอย่างี่ควรจะเป็น

6. การวิเคราะห์สถานการณ์ของโลกและของประเทศ

6.1 จุดอ่อนและข้อเสียเปรียบ

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ภูมิทัศน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลกเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจสังคมอุตสาหกรรมมุ่งสู่เศรษฐกิจสังคมดิจิทัล การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคนำไปสู่ความเชื่อมโยงทุกระบบ ในขณะที่ศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลกเคลื่อนย้ายมาสู่เอเชีย ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลกซึ่งจะยังคงได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญหลายประการทั้งปัญหาต่อเนื่องจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2552 และวิกฤติการณ์ในกลุ่มประเทศยูโรโซนที่ทำให้ระดับหนี้สาธารณะในประเทศต่างๆ เพิ่มสูงขึ้น และกลายเป็นความเสี่ยงต่อความยั่งยืนทางการคลัง ขณะที่จะมีผลพวงต่อเนื่องจากการดำเนินมาตรการขยายปริมาณเงินขนาดใหญ่ในสหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นความเสี่ยงให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวเต็มที่ รวมทั้งอาจจะมีผลผ่นผวนของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ นอกจากนั้นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่จุดอิ่มตัวมากขึ้น ขณะที่การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่จะช่วยให้ประสิทธิภาพการผลิตของโลกเพิ่มขึ้นเป็นวงกว้าง มีแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ๆ ที่จะเปิดโอกาสสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ๆ ประเทศต่างๆ ขยายกำลังการผลิตเพื่อยกระดับศักยภาพการผลิต การแข่งขันในตลาดโลกจะมีความรุนแรงขึ้น ขณะเดียวกันการลดลงของประชากรไทยในระยะ 10 - 15 ปีข้างหน้าจะทำให้ขนาดของตลาดในประเทศขยายตัวช้าลง การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์เศรษฐกิจของโลกได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยจากเดิมที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจในระบบ **เกษตรแบบพึ่งตนเอง** ต้องปรับตัวและเปลี่ยนไปเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาอุตสาหกรรมและการส่งออก การพัฒนาในภาคเกษตรล่าช้ากว่าฐานการผลิตอื่นที่อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้นตามลำดับ จึงมีปัญหาคอขวดด้านรายได้ระหว่างภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม และระหว่างสังคมในเมืองและชนบทขยายวงกว้างขึ้น และปัญหาความยากจนกระจุกตัวในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยและในภาคชนบท

นอกจากนั้น ยังมีข้อจำกัดและความเสี่ยงสำคัญจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกและภาวะภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงผันผวนและภาวะโลกร้อน ทั้งนี้โครงสร้างประชากรโลกที่เข้าสู่สังคมสูงวัย แม้จะส่งผลให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ แต่มีความเสี่ยงให้เกิดการแย่งชิงแรงงานและเงินทุน รวมทั้งมีแรงกดดันต่อการใช้จ่ายงบประมาณด้านสวัสดิการและสาธารณสุขเพิ่มขึ้นในหลายๆ ประเทศ กลายเป็นความเสี่ยงด้านการคลังที่สำคัญสำหรับภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศที่ผันผวนก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นนั้นกดดันให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การดำรงชีวิต การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ความพยายามในการกระจายความเจริญและการพัฒนาให้มีความทั่วถึงมากขึ้น ประกอบกับ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเป็นเมืองเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามมาด้วยการมีข้อกำหนดของรูปแบบ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้พื้นที่ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการยึดถือหลักการบริหารจัดการที่ดีทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน การใช้ระบบประชาธิปไตยและการปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิมนุษยชน จะเข้มข้นมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยยังคงมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างหลายด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จุดอ่อนสำคัญได้แก่ โครงสร้างประชากรสูงอายุมากขึ้นตามลำดับ แต่คุณภาพคนโดยเฉลี่ยยังต่ำและการออมไม่เพียงพอ ประเทศขาดแคลนแรงงานทั้งในกลุ่มทักษะฝีมือสูงและกลุ่มทักษะฝีมือระดับล่าง ผลผลิตภาพแรงงานโดยเฉลี่ยยังต่ำ ทั้งระบบเศรษฐกิจมีผลผลิตภาพการผลิตรวมต่ำต้องอาศัยการเพิ่มปริมาณเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจมีส่วนภาคการค้าระหว่างประเทศต่อขนาดของเศรษฐกิจสูงกว่าเศรษฐกิจภายในประเทศมาก จึงมีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ฐานการผลิตเกษตรและบริการมีผลผลิตภาพการผลิตต่ำ โดยที่การใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาไม่เพียงพอ การวิจัยที่ดำเนินการไปแล้วไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างคุ้มค่า การพัฒนานวัตกรรมมีน้อย การดำเนินงานและการบริหารจัดการภาครัฐยังขาดการบูรณาการ จึงสิ้นเปลืองงบประมาณ การดำเนินงานเพื่อพัฒนามักขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบ ขณะที่ปัญหาคอร์รัปชันมีเป็นวงกว้าง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์และล่าช้า การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ และกฎระเบียบต่างๆ ล้าสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง คนไทยยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ขณะที่ความเหลื่อมล้ำทั้งด้านรายได้ โอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ และความแตกแยกในสังคมไทยยังเป็นปัญหาที่ท้าทายมาก รวมทั้งปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะขยะล้นเมือง ปัญหาขยะมูลฝอยยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน ทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทกภัย และภัยแล้งเกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีความรุนแรงมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในระยะเวลา 15 - 20 ปี ต่อจากนี้ไปจะมีนัยยะที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ กำลังคนในวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบการใช้จ่าย การลงทุนและการออม ตลอดจนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ความมั่นคงทางสังคมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย ขณะเดียวกันประเทศไทยเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งด้านแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติที่มีนัยยะต่อต้นทุนการผลิตและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากนี้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ มีนัยยะต่อการสร้างความสามัคคีสมานฉันท์ในสังคม ข้อจำกัดต่อการยกระดับศักยภาพทุนมนุษย์ ความจำเป็นในการลงทุนเพื่อยกระดับบริการทางสังคม และโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และการปฏิรูปกฎระเบียบและกฎหมายที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำ และที่สำคัญคือการแก้ปัญหาความอ่อนแอของการบริหารราชการแผ่นดินที่ทำให้จำเป็นต้องเร่งปฏิรูประบบราชการและการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดี

โครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนและการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสดังกล่าว จะส่งผลให้ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์ เข้มข้นขึ้นเป็นโลกไร้พรมแดนอย่างแท้จริง โดยที่การเคลื่อนย้ายของผู้คน สินค้าและบริการ เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ เป็นไปอย่างเสรี ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น โดยที่ประเทศต่างๆ เร่งผลักดันการเพิ่มผลิตภาพและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการแข่งขัน ขณะเดียวกันความเสี่ยงและข้อจำกัดที่เกิดจาก สภาพภูมิอากาศผันผวนรุนแรงต่อการดำเนินธุรกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนเพิ่มขึ้น กฎเกณฑ์และกฎระเบียบ ของสังคมโลกจึงมีความเข้มงวดมากขึ้น ทั้งในเรื่องการปลดปล่อยมลพิษ สิทธิมนุษยชน และกฎระเบียบทางการเงิน เป็นต้น

ในด้านความมั่นคงของโลกกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากการปรับดุลอำนาจในเอเชีย และยุโรปจะมีผลทำให้บรรยากาศความมั่นคงของโลกมีลักษณะผสมผสานกันทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นอัจฉริยะ จะกระทบ การดำรงชีวิตของคนและทำให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ รวมทั้งเกิดการเชื่อมต่อและการบรรจบกันของเทคโนโลยีก้าวหน้า อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ภายใต้เงื่อนไขที่กดดันให้ต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดสีเขียว และในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาการลดลงของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งน้ำมัน มุ่งสู่การผลิตพลังงานทดแทน ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งพืชพลังงานที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของโลกได้ทำให้เกิดภัยคุกคามด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกที่รุนแรงขึ้น โดยที่การก่อการร้ายจะยังเป็นภัยคุกคาม ของโลก และอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้น การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของผู้คน สินค้าและบริการ เงินทุน และองค์ความรู้และเทคโนโลยีอย่างเสรีภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์เข้มข้นจะทำให้สามารถประกอบอาชญากรรมในรูปแบบและช่องทางใหม่ๆ ที่แยบยลมากขึ้น

เงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวจะเป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและมีการบริหารความเสี่ยง อย่างชาญฉลาดมากขึ้น โดยที่การปรับตัวจะต้องหยั่งรากลึกไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างเพื่อแก้จุดอ่อน ควบคู่ไปกับการสร้างกลไกเชิงรุกให้จุดแข็งของประเทศเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

6.2 จุดแข็งและข้อได้เปรียบ

สำหรับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยนั้น ผลของการพัฒนาตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบันทำให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และได้ขยับสูงขึ้นมาอยู่ในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 รายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นเป็น 5,739 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี ฐานการผลิตและบริการ มีความหลากหลายขึ้น ฐานการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีขนาดใหญ่ขึ้นมาก หลายสาขาการผลิตและบริการ สามารถแข่งขันและมีส่วนแบ่งในตลาดโลกสูงขึ้น และสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศในระดับสูง อาทิ กลุ่มยานยนต์ อิเลคทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอาหาร สินค้าเกษตร การท่องเที่ยว และบริการด้านสุขภาพ ฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นส่งผลให้การจ้างงานเพิ่มขึ้นเป็น 38.1 ล้านคนจากประชากรวัยแรงงาน 38.6 ล้านคน อัตราการว่างงานเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 1 ปัญหาความยากจนจึงลดลงตามลำดับจากร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2550

เป็นร้อยละ 10.9 ในปี พ.ศ. 2556 คุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกระดับ โอกาสการได้รับการศึกษา บริการสาธารณสุข บริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ มีความครอบคลุมและมีคุณภาพดีขึ้นตามลำดับ

ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีความเป็นสากลมากขึ้น ความร่วมมือระหว่างประเทศไทย กับนานาชาติทั้งในรูปของทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อเป็นกลไกและช่องทางในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทยมีความก้าวหน้าไปมาก รวมทั้งกรอบความร่วมมือที่ช่วยทำให้ประเทศไทยสามารถยกระดับ มาตรฐานต่างๆ ไปสู่ระดับสากลมีความคืบหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มข้นของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของประเทศไทยทั้งด้านการเมืองความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม และการที่ประเทศไทยได้รับการ รับรองให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม G77 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ และเป็นแสดงความพร้อมและบทบาทนำของไทยในการสานต่อความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งการที่สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) เป็นวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 เป็นเวลา 15 ปีจนถึงปี ค.ศ. 2030 ซึ่งประเทศไทยสามารถมีบทบาทนำ และผลักดันได้ในเวทีสหประชาชาติในหลายเรื่อง อาทิ การขจัดความยากจน การส่งเสริมหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้น ประสบการณ์ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินในปี พ.ศ. 2540 - 2541 ได้ส่งผล ให้ภาครัฐและภาคเอกชนปรับตัวในการบริหารความเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกันให้ดีขึ้นตามแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส การรับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบดีขึ้น มีการกำกับ ดูแลวินัยทางการเงินการคลังที่กำหนดกรอบของความยั่งยืนทางการเงินการคลังเป็นแนวปฏิบัติที่ดีขึ้น และฐานะการคลัง มีความมั่นคงมากขึ้น ฐานะการเงินสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับสูง มีการปรับปรุงในเรื่องกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบมากขึ้น สร้างความเป็นธรรมให้กับกลุ่มต่างๆ สามารถคุ้มครอง ผู้บริโภคและประชาชนจากการถูกเอารัดเอาเปรียบได้ดีขึ้น ช่วยสร้างบรรยากาศของการแข่งขันในตลาด และสนับสนุน ให้การดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมีความสะดวกคล่องตัวมากขึ้น

7. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ประเทศไทย จะยังคงประสบภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายใน และภายนอกประเทศ เช่น กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์ด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาผลิตภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ ดังนี้ 1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม 3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูป ประเทศ และ 4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประเทศไทยถูกกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้
อย่างเป็นธรรม เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาคสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ
เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรมยั่งยืน แหล่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และนวัตกรรมสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม การสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทย
สามารถเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ
นโยบายการเงินและนโยบายการคลัง รวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพ
ของระบบเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ การลงทุน การพัฒนา
ธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง และเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม บริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ
ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อน
การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทั้งการเพิ่มการลงทุนวิจัย
และพัฒนา และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ฯ และยุทธศาสตร์ที่ 10 การต่างประเทศ
ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ประสานและพัฒนความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์
โดยมุ่งเน้นการดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกิจ ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่ไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะ
ประเทศสมาชิก ทั้งในเวทีระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาค

8. การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศของรัฐบาล

8.1 กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2560 - 2579) เป็นกรอบระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ
พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนอง
ต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว
และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้
ในระบบเศรษฐกิจ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ
การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนา
ความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับ และการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ซึ่งมีกรอบแนวทาง
ที่สำคัญคือการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน การพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัย
ให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
และการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการ
สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกรอบแนวทางที่สำคัญคือการพัฒนาและใช้พลังงาน
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ และการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

8.2 ยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีแล้ว รัฐบาลที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2568 โดยจะดำเนิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเข็มทิศชี้แนวทาง และยึดถือหลัก การทรงงาน **เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา** เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักในการประสานจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแผนระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2557 - 2560) โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนฯ 7 ด้านได้แก่ 1) ด้านการเกษตรและชนบท 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านธุรกิจ บริการ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมและผู้ประกอบการรายย่อย 4) ด้านการต่างประเทศ 5) ด้านประชาสัมพันธ์ 6) ด้านความมั่นคง และ 7) ด้านการบริหารจัดการ

ในการนี้ สำนักงาน กปร. ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักของ ยุทธศาสตร์การส่งเสริม การขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท (ยุทธศาสตร์ที่ 1) ซึ่งต้องดำเนินการเป็นสิ่งแรกคือการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เป้าหมายเพื่อวางแผนดำเนินการเป็นจำนวนต่ำกว่า ร้อยละ 25 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในประเทศไทย สำนักงาน กปร. จึงได้รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจุบันมีพื้นที่ที่มีพื้นฐานการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาบ้างแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ 6 แห่ง และพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์สาขา 2 แห่ง 2) พื้นที่การทำงานของ มูลนิธิปิดทองหลังพระฯ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 3) พื้นที่หมู่บ้าน ที่รับประโยชน์จากโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริใน 46 จังหวัด และ 4) หมู่บ้านที่มีความพร้อมตามเกณฑ์อื่นๆ เช่น ศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร หมู่บ้านตามแนวบริเวณชายแดนและพื้นที่ความมั่นคง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของกรมการปกครอง เป็นต้น รวมพื้นที่เป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 24,086 หมู่บ้าน

สำหรับพื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 คือพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ 6 แห่ง และพื้นที่หมู่บ้าน รอบศูนย์สาขา 2 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 357 หมู่บ้าน ดังนี้

1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา	จำนวน	43	หมู่บ้าน
2) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี	จำนวน	23	หมู่บ้าน
3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ จังหวัดนราธิวาส	จำนวน	13	หมู่บ้าน
4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร	จำนวน	22	หมู่บ้าน
5) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่	จำนวน	18	หมู่บ้าน
6) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี	จำนวน	29	หมู่บ้าน
7) ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ จังหวัดศรีสะเกษ	จำนวน	86	หมู่บ้าน
8) ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช	จำนวน	123	หมู่บ้าน

พื้นที่เป้าหมายดังกล่าวข้างต้น เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของศูนย์ศึกษาฯ และของศูนย์สาขาที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพื้นฐานการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบ้างแล้ว จึงเป็นพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่พื้นที่เป้าหมายในกลุ่มอื่นๆ ที่อยู่ในตำบลและอำเภอใกล้เคียงให้สามารถจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องตามแนวทางและกระบวนการที่กำหนดไว้ในคู่มือการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการเกษตรและชนบทฯ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการเกษตรและชนบทฯ ได้มีมติให้มีการจัดโครงการหลักสูตรฝึกอบรมฯ เพื่อปรับกระบวนการคิด (Mindset) ให้แก่ผู้บริหารในระดับจังหวัด และสร้างองค์ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ และบัญชีครัวเรือนในระดับอำเภอให้ครบทั้ง 76 จังหวัด จึงได้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทั้ง 2 ระดับ ดังกล่าวข้างต้น หลักสูตรดังกล่าวนอกจากกำหนดให้มีการอบรมรายวิชาในภาคบรรยายและภาคปฏิบัติแล้ว ที่ประชุมยังระบุให้มีกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ซึ่งศูนย์ศึกษาฯ ศูนย์สาขาฯ ศูนย์เรียนรู้ของศูนย์ศึกษาฯ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงาน กปร. รวมจำนวนกว่า 505 แห่งทั่วประเทศ จะสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นตัวอย่างของความสำเร็จตามภูมิสังคมที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี

8.3 นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’

นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ เป็นการกำหนดโมเดลหรือรูปแบบการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดรูปแบบการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจาก ‘ประเทศไทย 1.0’ ที่เน้นภาคการเกษตร ‘ประเทศไทย 2.0’ ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และ ‘ประเทศไทย 3.0’ ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก

นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ เกิดขึ้นจากการพัฒนาภายใต้นโยบาย ‘ประเทศไทย 3.0’ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งและความไม่สมดุลในการพัฒนา นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ เป็นความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (value-based economy) ใน 3 มิติ คือ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคแบบพื้นฐานไปสู่เชิงนวัตกรรม 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และ 3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

ดังนั้น นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่

1. เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นบริหารจัดการและเทคโนโลยี หรือที่รู้จักกันว่า ‘เกษตรอัจฉริยะ’ (smart farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ
2. เปลี่ยนจากระบบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแบบดั้งเดิมที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการอัจฉริยะ (smart enterprise) และธุรกิจเกิดใหม่ (startup) ที่มีศักยภาพสูง

3. เปลี่ยนจากการบริการแบบดั้งเดิมซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่การบริการที่มีมูลค่าสูง

4. เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำ ไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ เปรียบเหมือนการพัฒนาเครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจชุดใหม่ และสร้างรายได้เปรียบในเชิงแข่งขัน โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดรายได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบใน 5 กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีกลุ่มเป้าหมายที่ 1 คือกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ

นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ มุ่งเน้นการขับเคลื่อน 5 กลุ่มเป้าหมายนี้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา 3 - 5 ปีข้างหน้า เป็นการเปลี่ยน ‘ปัญหาและความท้าทาย’ ให้เป็น ‘ศักยภาพและโอกาส’ ในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยจะเน้นการพัฒนาด้วยตนเองเป็นหลัก แล้วค่อยต่อยอดด้วยเครือข่ายความร่วมมือจากต่างประเทศ ซึ่งจะสอดคล้องกับ ‘บันได 3 ขั้น’ ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจะใช้พลัง ‘ประชารัฐ’ ในการขับเคลื่อน โดยมีผู้มีส่วนร่วมหลักประกอบด้วย ภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่างๆ ซึ่งจะมีส่วนร่วมตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร และมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน

8.4 การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ของประเทศไทยในช่วงปลายปี พ.ศ. 2558

สืบเนื่องจากประเทศสมาชิก ได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ที่เน้นการปฏิบัติและเชื่อมโยงยิ่งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในภูมิภาค โดยในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 ที่ชะอำ ประเทศไทยช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 รัฐบาลแต่ละประเทศได้ลงนามรับรองแผนงาน (blueprint) สำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนใน 3 เสาให้สมบูรณ์ (ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนอยู่แล้ว แต่ผนวกเข้าอีก 2 เสาคือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) เกิดเป็นปฏิญญาชะอำ - หัวหินว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2552 - 2558 ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันกับสมาชิกอาเซียนที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอาเซียนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการรวมตัวของอาเซียน และกระบวนการเป็นประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ในวาระที่ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 - ธันวาคม พ.ศ. 2552 รัฐบาลไทยยังได้ผลักดันให้เกิดการบรรลุเป้าหมายกฎบัตรอาเซียน การเสริมสร้างประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการเน้นย้ำความมั่นคงของประชาชนในภูมิภาค อันจะทำให้ประชาชนสามารถก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์และบรรลุผลภายในปี พ.ศ. 2558

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้กับทั้ง 3 เสาหลักคือ ด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยที่ประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาหลักมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปพร้อมๆ กับการกำหนดการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้ประชาคมอาเซียนมีความครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติเป็นกลไกระดับประเทศในการประสานการดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในภาพรวมทุกเสา และมีหน้าที่สำคัญในการผลักดันและสนับสนุนหน่วยงานราชการต่างๆ ในการดำเนินงานเพื่อก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน

ทั้งนี้ รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) บูรณาการแนวทางการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศ ในการร่วมผลักดันให้เกิดการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการเตรียมการ รองรับผลกระทบและแผนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และใช้โอกาส จากความร่วมมือในอาเซียนเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนประกอบกับความตื่นตัวในการรับรู้เรื่องประชาคมอาเซียนที่มากขึ้นในทุกภาคส่วน

การเตรียมความพร้อมและใช้โอกาสจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการเมือง และความมั่นคงของอาเซียน และการเชื่อมโยงภายในภูมิภาคทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบและประชาชน จะเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยกกระดับคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของประชาชน ที่ดีขึ้น รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความมั่นคงในรูปแบบต่างๆ เป็นหลักการสำคัญ ที่นำมาซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี พ.ศ. 2558 ภายใต้วิสัยทัศน์ : ประเทศไทยเป็นสมาชิก ที่เข้มแข็งและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนอาเซียนร่วมกัน โดยมีแนวทางการพัฒนา 8 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้า บริการ การค้า และการลงทุน มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพภาคการผลิต บริการ การค้าและการลงทุน เพื่รองรับการเปิดเสรี และใช้โอกาสจากการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองทางสังคม มีเป้าหมายให้ประชาชน ได้รับการคุ้มครองทางสังคมและประกันความเสี่ยง มีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ มีเป้าหมายในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานให้มีความเชื่อมโยงและมีขีดความสามารถในการรองรับ พร้อมทั้งมีกฎ ระเบียบที่อำนวยความสะดวก ทั้งการค้าและการลงทุน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา อาเซียน รวมทั้งทักษะฝีมือและภาษา กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาแรงงาน/ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่รัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากฎหมาย กฎ และระเบียบ มีเป้าหมายในการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกการค้า การลงทุน และสอดคล้องกับพันธกรณีและข้อตกลงต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน มีเป้าหมายให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียนโดยมีกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญ ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคแรงงาน/ผู้ประกอบการ และภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเสริมสร้างความมั่นคง มีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงเพื่อนำไปสู่ภูมิภาคที่มีบรรทัดฐาน เอกภาพ และสันติภาพร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การเพิ่มศักยภาพของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน มีเป้าหมาย ในการพัฒนาเมืองให้มีศักยภาพที่จะเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งในด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บริการ การลงทุน และการค้าชายแดน

8.5 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสากลตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ และจากโอกาสที่ประเทศไทยได้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 (G77) ในวาระปี 2559

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2558 ที่ประชุมรัฐมนตรีกลุ่ม 77 ครั้งที่ 39 ได้รับรองให้ไทยดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 ที่นครนิวยอร์ก วาระปี 2559 จึงถือเป็นการดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ เป็นครั้งแรกของไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและผู้แทนพิเศษของนายกรัฐมนตรีได้รับมอบตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 ในวาระปี 2559 อย่างเป็นทางการ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2559 ซึ่งในวาระการเป็นประธานกลุ่ม 77 นี้ ไทยจะมุ่งเน้นการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ “จากวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ : ความเป็นหุ้นส่วนที่ครอบคลุมทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (From Vision to Action : Inclusive Partnership for Sustainable Development)”

วิสัยทัศน์ดังกล่าวสอดคล้องกับวาระสำคัญที่จะต้องดำเนินการในช่วงการเป็นประธานกลุ่ม 77 ของไทยในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งจะเป็นก้าวแรกของการวางรากฐานที่แข็งแกร่งที่จะไปสู่การปฏิบัติ ติดตาม และทบทวน เพื่อการบรรลุเป้าหมายตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งไทยจะเน้นเรื่องความเป็นหุ้นส่วนที่ครอบคลุมทุกฝ่ายเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย โดยเชื่อมโยงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เพื่อขับเคลื่อนการทำงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างการนำหลักทฤษฎีไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และให้ความสำคัญกับการมีบทบาทเป็นผู้สร้างสะพานเชื่อมฝ่ายต่างๆ ที่ไทยยึดถือมาโดยตลอด คือ การไม่แบ่งแยกระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งการคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างระหว่างสมาชิกต่างๆ ภายในกลุ่ม 77 ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างสาขาต่างๆ ของกลุ่มฯ เพื่อให้การผลักดันประเด็นต่างๆ ของกลุ่มฯ เป็นไปอย่างมีเอกภาพ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ประกอบด้วย 17 ประเด็น ได้แก่ 1) การขจัดความยากจนทุกรูปแบบ 2) การขจัดความหิวโหย การบรรลุถึงความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมที่ยั่งยืน 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ทัวถึงและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การบรรลุความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเพิ่มพลังสตรีและเด็กหญิง 6) การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี 7) การเข้าถึงพลังงานที่มั่นคงและสะอาด 8) การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 10) การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ 11) การตั้งถิ่นฐานและชุมชนอย่างยั่งยืน 12) การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 13) การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน 15) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนบกและรักษาระบบนิเวศ 16) การสร้างสังคมสันติสุข ยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง และ 17) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกะดับในการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก โดยภายใต้ 17 เป้าหมาย ได้แบ่งออกเป็น 169 เป้าประสงค์ และ 241 ตัวชี้วัด

บทที่ 3

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก

กลุ่มเป้าหมาย และยุทธศาสตร์

- 1. วิสัยทัศน์** เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
- 2. พันธกิจ**
 - 1) ศึกษา ทดลอง วิจัย และทดสอบสาธิตเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2) แสดงผลสำเร็จของการศึกษา ทดลอง วิจัย พัฒนาในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตและรูปแบบอื่นๆ
 - 3) ขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และการทดสอบสาธิตสู่ประชาชน
 - 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจ พระราชดำริ โครงการและกิจกรรมตามแนวพระราชดำริ
 - 5) บริหารจัดการองค์กรด้วยหลักบูรณาการและธรรมาภิบาล
- 3. เป้าประสงค์หลัก**
 - 1) มีผลสำเร็จของการศึกษา ทดลอง วิจัย พัฒนา และการทดสอบสาธิตตามแนวพระราชดำริ
 - 2) มีตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน
 - 3) มีองค์ความรู้จากการขยายผลทั้งทางตรงและจากเครือข่ายที่ประชาชนสามารถนำไปเป็นแนวทางการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวัน
 - 4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโครงการไปสู่สาธารณชน
 - 5) มีสมรรถนะสูงในการสนองพระราชดำริ
- 4. กลุ่มเป้าหมาย**

ผู้รับบริการ	เกษตรกร ประชาชนทั่วไป หน่วยงานราชการ นักศึกษา นักเรียน และเยาวชนทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในจังหวัด หน่วยงานราชการส่วนกลาง เครือข่ายชุมชน ภาคเอกชน
- 5. ยุทธศาสตร์** ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ
 - 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา
 - 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้
 - 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการองค์กร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา

ยุทธศาสตร์การศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา เป็นยุทธศาสตร์หลักของศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มุ่งเน้นการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาตามแนวพระราชดำริให้ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นงานศึกษาวิจัยในลักษณะต่อยอดจากงานวิจัยขั้นทดลองที่สอดคล้องภูมิสังคม มีความเรียบง่ายและประหยัด เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถนำไปขยายผลสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ให้อุดมสมบูรณ์ อย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ 10 กลยุทธ์ 17 ตัวชี้วัด ดังนี้

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการเก็บรวบรวมในระบบที่ครบถ้วน สมบูรณ์ สามารถเข้าถึงได้ นำมาใช้ประโยชน์และอ้างอิงได้	1.1 จัดการระบบของงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ ที่ผ่านมาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมทั้งศึกษารวบรวม งานศึกษา ทดลอง วิจัย และงานพัฒนาเพิ่มเติม และวางแผนทิศทางและการจัดลำดับความสำคัญของงานศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	1.1.1 มีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ครบถ้วน สมบูรณ์ แยกเป็นหมวดหมู่ที่ถูกต้อง และมีองค์ประกอบข้อมูลที่เป็นรูปแบบเดียวกัน (ระบบฐานข้อมูลที่เป็นรูปแบบเดียวกันประกอบด้วย ชื่องาน ศึกษา ทดลอง วิจัยหรืองานทดสอบ สาธิต หมวดหมู่ของพระราชดำริ เช่น ด้านดิน น้ำ ป่าไม้ การเกษตร ประมง ปศุสัตว์ เป็นต้น รายละเอียดของ พระราชดำริ สถานที่ดำเนินการ งบประมาณ รายชื่อคณะผู้วิจัย ผลการศึกษาหรือการดำเนินงาน เอกสารวิชาการที่มีการจัดพิมพ์งาน ศึกษา ทดลอง วิจัยหรืองานทดสอบ สาธิตหรือที่มีการอ้างอิง)
	1.2 กำกับดูแลให้มีการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากระบบ ฐานข้อมูลอย่างจริงจัง	1.2.1 จำนวนครั้งที่มีการเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล สารสนเทศด้านงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แยกเป็นหมวดหมู่ ที่ถูกต้อง และมีองค์ประกอบข้อมูล ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน
2. งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการพัฒนาต่อยอดจากขั้นทดลองให้สามารถถ่ายทอด และขยายผล การพัฒนาไปสู่ประชาชนได้ อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม	2.1 พัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาที่มีลักษณะต่อยอดจาก งานวิจัยขั้นทดลอง สอดคล้องกับ ภูมิสังคม และสามารถลดต้นทุน การผลิต เพิ่มรายได้	2.1.1 จำนวนองค์ความรู้จากงาน ศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาที่ เป็นการต่อยอดจากงานวิจัยขั้นทดลอง 2.1.2 จำนวนองค์ความรู้จากงาน ศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และ งานทดสอบสาธิตที่สอดคล้องกับภูมิ สังคมและสามารถลดต้นทุนการผลิต

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
และเน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด		2.1.3 จำนวนองค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่สามารถเผยแพร่ถ่ายทอด สู่กลุ่มเป้าหมายได้ 2.1.4 จำนวนองค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ถ่ายทอดสู่เกษตรกรแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ 2.1.5 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่จัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม
	2.2 พัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	2.2.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
	2.3 พัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาและงานทดสอบสาธิตที่ได้มาตรฐานคุณภาพผลผลิตและอาหาร	2.3.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ได้มาตรฐานผลผลิต
	2.4 พัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่เป็นนวัตกรรมที่เหมาะสม และมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ	2.4.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่จัดเป็นนวัตกรรม หรือเป็นสิ่งที่เกิดใหม่ที่จำเป็นต้องมีการขึ้นทะเบียนรับรอง หรือคุ้มครองหรือจดลิขสิทธิ์
3. งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีการบูรณาการกับตัวชี้วัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน	3.1 เชื่อมโยงหรือใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต	3.1.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่เชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลตัวชี้วัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
	3.2 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายงานวิจัยกับองค์กร/สถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ	3.2.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่มีเครือข่ายองค์กร/สถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้ามามีส่วนร่วม

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		3.2.2 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่นำไปเขียนเป็นบทความวิชาการหรืออ้างอิงลงในวารสารทั้งภายในและภายนอกประเทศ
4. งานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยโดยมีการบริหารจัดการให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างสมดุลและยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ	4.1 สนับสนุนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ส่งเสริมการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ส่งเสริมการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำ ป่าไม้ ดิน พลังงานทดแทน ทรัพยากรชายฝั่งทะเล 4.1.2 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ส่งเสริมการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำ ป่าไม้ ดิน พลังงานทดแทน ทรัพยากรชายฝั่งทะเล และจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม
	4.2 สนับสนุนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ	4.2.1 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการน้ำเสีย การกำจัดและแปรรูปขยะของเสียเพื่อนำมาใช้ใหม่ เป็นต้น 4.2.2 จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้

ยุทธศาสตร์ด้านการขยายผลการพัฒนา เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรุกที่มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาฯ เป็นแหล่งขยายผลองค์ความรู้และถ่ายทอดไปสู่ราษฎรตามแนวพระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น ในลักษณะต้นแบบ **พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ระบบบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว และ เครือข่าย** โดยราษฎรสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สามารถยกระดับรายได้ และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างสมดุลและอย่างยั่งยืนเช่นกัน ประกอบด้วย 5 เป้าประสงค์ 15 กลยุทธ์ 43 ตัวชี้วัด ดังนี้

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. ผลสำเร็จของงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา สามารถสาธิตจัดแสดงเป็น ‘พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต’ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.1 นำผลงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา มาสาธิตจัดแสดงเป็น ‘พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต’ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.1.1 จำนวนแปลงสาธิตที่มีการจัดแสดงผลงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผลสำเร็จจากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิตสามารถ ถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ และประชาชนทั่วไปอย่าง สอดคล้องกับภูมิสังคม และส่งเสริมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	2.1 นำผลงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา และงานทดสอบสาธิตที่ ประสบผลสำเร็จ ถอดเป็นองค์ ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปได้ (<i>ในที่นี้ องค์ความรู้ หมายความว่า ความคิดรวบยอด หลักการ หรือ วิธีการ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยหรือ ทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ</i>)	2.1.1 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต จำแนกตามประเภท 2.1.2 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จำแนกตามประเภท 2.1.3 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต และสามารถนำไปปฏิบัติได้ประสบ ผลสำเร็จ จำแนกตามประเภท
	2.2 นำผลงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา และงานทดสอบสาธิต ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ประสบ ผลสำเร็จถอดเป็นองค์ความรู้เพื่อ ถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายและ ประชาชนทั่วไปได้	2.2.1 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ จำแนกตามประเภท 2.2.2 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ 2.2.3 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา และงานทดสอบสาธิต ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ประสบผลสำเร็จ
3. เกษตรกร ชุมชน เครือข่าย พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	3.1 ส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกร ชุมชน เครือข่าย ให้สามารถพึ่งพา ตนเองได้	3.1.1 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้จากศูนย์ฯ (จำแนกตาม ประเภท ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่ นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และนอกพื้นที่)

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		3.1.2 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ (จำแนกตามประเภท ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และนอกพื้นที่) 3.1.3 จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และนำไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ (จำแนกตามในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และนอกพื้นที่) (คำว่า นอกพื้นที่ หมายถึง นอกเขตจังหวัดที่ศูนย์ศึกษาฯ ตั้งอยู่) 3.1.4 จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมและนำไปปฏิบัติ เป็นตัวอย่างในการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนของตนเอง 3.1.5 จำนวนเกษตรกรที่ดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 3.1.6 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมเกษตรกรที่ดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 อย่างต่อเนื่อง
	3.2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในชุมชน	3.2.1 จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการผลิตได้ด้วยตนเอง (เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2) ได้แก่ การรวมซื้อ การรวมขาย เช่น การมียุ้งฉางข้าว การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชไว้ใช้ 3.2.2 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการผลิตได้ด้วยตนเอง (เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2) อย่างต่อเนื่อง 3.2.3 จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการผลิต การตลาด และเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกชุมชน (เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3) 3.2.4 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการผลิต การตลาด และเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกชุมชน (เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3) อย่างต่อเนื่อง

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	3.3 ส่งเสริมการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ 3.4 สนับสนุนภาคีเครือข่ายการขยายผล	3.3.1 จำนวนครั้งที่มีการจัดเวทีชุมชน 3.3.2 จำนวนคน ชุมชน หรือเครือข่ายที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากเวทีชุมชน และสามารถนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้ 3.4.1 จำนวนจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายขยายผลองค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ
4. ศูนย์ศึกษาฯ เป็นต้นแบบของการขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริในลักษณะการบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว และเป็นต้นแบบของการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.1 เพิ่มศักยภาพศูนย์ศึกษาฯ ในการรองรับประชาชน ภาคีรัฐ ภาคเอกชน กลุ่มเยาวชน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ	4.1.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมและปรับปรุงศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ในการเป็นต้นแบบการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4.1.2 จำนวนบุคลากรที่สามารถให้การต้อนรับหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาฯ
	4.2 พัฒนาตัวแบบแห่งความสำเร็จภาคประชาชน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ	4.2.1 จำนวนเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) 4.2.2 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นของเกษตรกรอัจฉริยะ 4.2.3 จำนวนศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริที่เพิ่มขึ้น 4.2.4 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นของศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
	4.3 พัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ให้สามารถรองรับการศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.3.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้รองรับผู้มาศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4.3.2 จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ฯ จำแนกตามประเภท

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		4.3.3 ร้อยละของความพึงพอใจของผู้ที่เข้าเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ 4.3.4 จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ จำแนกตามประเภท
	4.4 พัฒนาศูนย์ศึกษาฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนาตามแนวพระราชดำริ	4.4.1 จำนวนผู้เยี่ยมชมศูนย์ศึกษาฯ จำแนกตามประเภท 4.4.2 ร้อยละของความพึงพอใจของผู้ที่เข้าเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาฯ 4.4.3 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา 4.4.4 จำนวนบุคลากรของศูนย์ศึกษาฯ ที่ได้รับความรู้จากหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา เช่น หลักสูตรวิทยากร หลักสูตรการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา เป็นต้น
5. ศูนย์ศึกษาฯ ส่งเสริมการตลาดให้กับผลผลิต การเกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและการจัดหาช่องทางการตลาด เพื่อให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลิตผล/ผลิตภัณฑ์	5.1 มีการจัดการแปลงเกษตรที่ได้คุณภาพมาตรฐานของการผลิต การเกษตรเพื่อส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชน	5.1.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการติดตามและตรวจสอบแปลงเกษตร และการควบคุมคุณภาพของผลผลิตในแปลง 5.1.2 จำนวนแปลงเกษตรกรที่ผ่านการรับรองคุณภาพของการผลิตที่ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และมาตรฐานอื่นๆ
	5.2 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตการเกษตร โดยเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปสินค้าเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากผลผลิตได้อย่างหลากหลายและสามารถเก็บรักษานาน การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการให้กับผลผลิต	5.2.1 จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้คุณภาพที่สามารถจัดทำบรรจุภัณฑ์ ดัดตรา และจำหน่ายได้ 5.2.2 จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกในการพัฒนาผลผลิตการเกษตร เช่น การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การจัดทำบรรจุภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เป็นต้น 5.2.3 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมมือ

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		กับเครือข่ายภายนอกในการพัฒนาผลผลิตการเกษตร
	5.3 เสริมสร้างคุณภาพการผลิตและการพัฒนาผลผลิตให้แก่ประชาชน	5.3.1 จำนวนหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างคุณภาพการผลิตและการพัฒนาผลผลิต เช่น มาตรฐานการผลิต การพัฒนาแปรรูปผลผลิต การจัดทำบรรจุภัณฑ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น 5.3.2 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการติดตามผลการฝึกอบรม 5.3.3 จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างคุณภาพการผลิตและการพัฒนาผลผลิต และนำไปปฏิบัติจริง
	5.4 เสริมสร้างศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ในการเป็นตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร	5.4.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ในการเป็นตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการองค์กร

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาฯ เป็นองค์กรที่มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเพื่อสนองพระราชดำริ มีบุคลากรที่มีคุณภาพ เชี่ยวชาญงาน และทำงานอย่างมืออาชีพ เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริในระดับภูมิภาค มีภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ 15 กลยุทธ์ 39 ตัวชี้วัด ดังนี้

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. ศูนย์ศึกษาฯ ดำเนินงานอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล	1.1 นำแผนแม่บท ฉบับปี พ.ศ. 2560 - 2564 มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดกลยุทธ์ดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาฯ	1.1.1 จำนวนแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องตามแผนแม่บท 1.1.2 ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 1.1.3 จำนวนรายงานผลการปฏิบัติงานรายไตรมาสและรายปี 1.1.4 ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานรายไตรมาสและรายปี และนำผลจากการติดตามงานมาปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		1.1.5 จำนวนแผนงานติดตามและประเมินผลตามแผนแม่บท
	1.2 พัฒนาระบบงบประมาณ	1.2.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาระบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพในเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลา 1.2.2 ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาระบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ
	1.3 พัฒนาระบบสารสนเทศ สนับสนุนการติดตามงานและการวางแผนพัฒนาในด้านต่างๆ	1.3.1 จำนวนระบบสารสนเทศ และระบบข้อมูลเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.3.2 จำนวนครั้งของการใช้งานระบบสารสนเทศและระบบข้อมูลเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 1.3.3 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาระบบสารสนเทศ และระบบข้อมูลเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ต่อเนื่อง
	1.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการ	1.4.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรที่แสดงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาว
	1.5 พัฒนาบุคลากรของศูนย์ศึกษาฯ เพื่อสนับสนุนการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา การขยายผล และการบริหารจัดการ	1.5.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญของบุคลากรของศูนย์ศึกษาฯ ในด้าน การศึกษาทดลอง วิจัยและพัฒนา การขยายผล และการบริหารจัดการ 1.5.2 จำนวนบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมต่อปี
	1.6 ประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ	1.6.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการประสานงานหรือเชื่อมโยงกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ 1.6.2 จำนวนครั้งของการประสานงานหรือเชื่อมโยงกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	1.7 สนับสนุนและส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาฯ ในลักษณะบูรณาการและตามหลักธรรมาภิบาล	1.7.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ศึกษาฯ ทั้งด้านการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา การขยายผล และการบริหารจัดการ เช่น ด้านบุคลากร ในลักษณะบูรณาการ และตามหลักธรรมาภิบาล
2. ศูนย์ศึกษาฯ มีโครงสร้างการบริหารภายใน และอัตรากำลัง ระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องเหมาะสมกับภารกิจ	2.1 ปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลัง ที่เหมาะสมตามภารกิจของศูนย์ศึกษาฯ	2.1.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการทบทวน ปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ศึกษาฯ 2.1.2 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามภารกิจของเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาฯ จากรุ่นสู่รุ่น
3. ศูนย์ศึกษาฯ มีภาพลักษณ์ที่ดี ในการเป็นต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำรินิถุมิภาค	3.1 ส่งเสริมสนับสนุนประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ ในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ	3.1.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3.1.2 จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์จำแนกตามประเภท 3.1.3 ร้อยละของความพึงพอใจของผู้เข้าเยี่ยมชมหรือผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ศึกษาฯ 3.1.4 จำนวนครั้งของการจัดนิทรรศการภายในและภายนอกศูนย์ศึกษาฯ 3.1.5 จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมทางสื่อสังคมและเครือข่ายทางสังคมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
	3.2 ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินิ	3.2.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินิ เช่น เอกสารวิชาการบทความวารสาร สื่อวิทยุสิ่งพิมพ์ เป็นต้น 3.2.2 ร้อยละของความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ของผู้เข้าเยี่ยมชมหรือผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินิ
	3.3 ส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ร่วมกับหน่วยงานอื่น	3.3.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		3.3.2 จำนวนครั้งของความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ เช่น งานประเพณีท้องถิ่น งานแสดงสินค้า เป็นต้น 3.3.3 จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ จำแนกตามประเภท
	3.4 สนับสนุนสถาบันการศึกษา นักศึกษา นักเรียน และเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ หรือต่อยอดผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาฯ ผ่านการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมรูปแบบอื่นๆ	3.4.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษา นักศึกษา นักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ หรือต่อยอดผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาฯ ผ่านการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมรูปแบบอื่นๆ 3.4.2 จำนวนเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ หรือต่อยอดผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาฯ ผ่านการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมรูปแบบอื่นๆ
4. ศูนย์ศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ในระดับสากล	4.1 เพิ่มศักยภาพในการจัดการศึกษาดูงานให้แก่ชาวต่างประเทศ พร้อมรับความร่วมมือกับต่างประเทศในกรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น ประชาคมอาเซียน กลุ่ม 77 เป็นต้น	4.1.1 จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวต่างประเทศ เช่น ทักษะในการเป็นวิทยากร ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ 4.1.2 จำนวนบุคลากรหรือเครือข่ายของศูนย์ศึกษาฯ ที่สามารถสื่อสารหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาฯ เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ ได้ 4.1.3 จำนวนครั้งการจัดนิทรรศการที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ
	4.2 ผลิตี้องค์ความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ	4.2.1 เอกสารข้อมูลโครงการ/กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ 4.2.2 ป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		4.2.3 เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ ที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ 4.2.4 สื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลพระราชกรณียกิจและพระราชดำริที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ 4.2.5 สื่อเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ
	4.3 เพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ให้สามารถรองรับการดูงานของชาวต่างประเทศ	4.3.1 เอกสารข้อมูลของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ

บทที่ 4

การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564 มุ่งใช้ **แผนแม่บท** เป็นเครื่องมือและกลไกการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานแบบบูรณาการที่แต่ละหน่วยงานร่วมดำเนินการในโครงการ/พื้นที่เดียวกันในลักษณะ **รวมศูนย์** สามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มุ่งสู่เป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยได้กำหนดระบบและกลไกการบริหารแผน ดังนี้

1. การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

กำหนดให้มีการจัดทำ **แผนปฏิบัติราชการ** ในลักษณะแผนปฏิบัติราชการประจำปี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงาน ควบคุม กำกับดูแล และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท โดยมีการวัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจนในลักษณะตัวชี้วัด

2. การอำนวยการกำกับดูแล

คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่รับผิดชอบการกำกับ ดูแล และผลักดันให้มีการดำเนินงานตามแผนแม่บท เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนแม่บทเป็นไปตามเป้าประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การติดตามประเมินผล

3.1 การรายงานผล กำหนดให้มีการรายงานผลตามแผนแม่บท 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 รายงานความก้าวหน้าของแผนแม่บท

รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนแม่บทอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยศูนย์ศึกษาฯ เป็นการรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด และมีการวิเคราะห์การดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เสนอต่อคณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.1.2 รายงานผลสำเร็จตามแผนแม่บท

รายงานผลสำเร็จตามแผนแม่บท โดยประเมินผลลัพธ์และผลกระทบการดำเนินงานในระยะครึ่งแผน และระยะสิ้นสุดแผนโดยศูนย์ศึกษาฯ เสนอต่อคณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.2 การติดตามผล

กำหนดให้มีการติดตามผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการดำเนินงานตามแผนแม่บทโดยกองประสานงานโครงการพื้นที่ต่างๆ ของสำนักงาน กปร.

3.3 การประเมินผล

กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทในระยะครึ่งแผนและครึ่งปีสุดท้ายของแผน โดยกองติดตามประเมินผลของสำนักงาน กปร. เพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบในการปฏิบัติราชการแต่ละยุทธศาสตร์ให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ และนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับและกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานระยะต่อไป

4. การประชาสัมพันธ์

กำหนดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทุกระดับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาฯ เพื่อสร้างความเข้าใจในแผนแม่บทและวิธีการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกศูนย์ศึกษาฯ ด้วย เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการปฏิบัติงาน

ภาคผนวก ก.

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการจัดทำแผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2560 - 2564

1. ประเด็นนโยบายของประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1 ในการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษา เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2554 ณ สำนักงาน กปร. นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบหมายนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

1) **ด้านการบริหาร** ให้ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานไว้ ทั้งนี้ หากมีบางประเด็นที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงสามารถทำได้ แต่ให้ทำการหารือกับคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในทุกระดับ และต้องกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาทราบก่อน ในส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารชุดต่างๆ ให้คงรูปแบบองค์ประกอบของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการระดับต่างๆ ทั้งในส่วนองค์การบริหารส่วนกลาง และองค์การบริหารระดับย่อยของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ไว้ตามเดิม

2) ด้านการวิจัยและพัฒนา

- 2.1) ยึดตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2.2) ปรับปรุงตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 2.3) ปรับปรุงเพิ่มเติมตามความเห็นคณะกรรมการระดับต่างๆ แต่ไม่ควรซ้ำกับงานของกรมหรืองานพื้นฐานมากเกินไป
- 2.4) ควรทำงานด้านวิจัยประยุกต์ (Applied Research) หรือการวิจัยต่อยอด
- 2.5) เน้นการถ่ายทอดผลงานวิจัย หรือขยายผลงานวิจัยให้มากขึ้นตามอัตรากำลัง และขีดความสามารถ

3) ด้านการขยายผลงานวิจัย

- 3.1) ควรเน้นการศึกษางาน และฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาฯ ให้มากขึ้น
- 3.2) การขยายผลงานวิจัยนอกศูนย์ฯ ควรเน้นการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่นี้โดยตรงและมีงบประมาณ อาทิ
 - ส่วนราชการ อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมการปกครอง เป็นต้น
 - องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สภาเกษตรกรร สมาผู้แทนราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น
 - องค์กรที่ทำงานขยายผล อาทิ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิปดทอหงษ์หลวง เป็นต้น
- 3.3) ควรจัดวิทยากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ มีความชำนาญในการถ่ายทอด และเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าฟังการบรรยาย / อบรม

หลักคิด / หลักปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งโดยประมวลจากพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้

- 1) เน้นความพอเพียง
- 2) เกษตรยั่งยืน
- 3) การแก้ปัญหาโลกร้อน

1.2 ในการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 จนถึง พ.ศ. 2558 ณ สำนักงาน กปร. นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบหมายนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

1) ครั้งที่ 1/2556 วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2556

1.1) โครงการศึกษา ทดลอง วิจัยของศูนย์ศึกษาฯ

- รูปแบบและเนื้อหางานวิจัย/วิชาการของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ มีความแตกต่างกันไปในแต่ละด้าน เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเฉพาะที่ไม่ซ้ำกัน ในส่วนเนื้อหาหรือหลักสูตรฝึกอบรมที่มีเหมือนกันจะเป็นความรู้วิชาการในเรื่องต่างๆ ไป ดังนั้นขอให้ทำรายการเปรียบเทียบหลักสูตรที่เหมือนและแตกต่างของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ไว้ด้วย

1.2) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

- การผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่ใช่หน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของศูนย์ศึกษาฯ ดังนั้นหากดำเนินการอาจทำได้เฉพาะบางพืช ซึ่งไม่สามารถเป็นหน่วยผลิตเมล็ดหลัก ศูนย์ศึกษาฯ ควรจะศึกษารายละเอียดก่อน หรือมีการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ และควรประสานกับหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือควรมีการศึกษาดูงาน/ศึกษารายละเอียดจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีความชำนาญเพื่อวางแผนความพร้อมก่อนการดำเนินงาน

- การเก็บสำรองเมล็ดพันธุ์พืชในกรณีฉุกเฉิน ขอให้เตรียมงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ/ติดต่อประสานจากหน่วยงานที่มีการผลิตไว้แล้ว

2) ครั้งที่ 2/2556 วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2556

2.1) ต้นไม้ทรงปลูก

- ต้นไม้ทุกต้นที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทรงปลูกไว้ในสถานที่ต่างๆ จะต้องมีการบันทึกข้อมูลสำคัญ อาทิ ข้อมูลการเสด็จ วันเดือนปีที่ทรงปลูก ความสำคัญและที่มาของต้นไม้ชนิดนั้นๆ เพื่อเป็นเกียรติประวัติของสถานที่ และเป็นแบบอย่างในการสร้างจิตสำนึกในการปลูกต้นไม้แก่ประชาชนผู้เข้าเยี่ยมชมได้ต่อไป

- เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2556 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเรื่องหญ้าแฝกทำให้มีการศึกษาเรื่องการปลูกหญ้าแฝกโดยใช้เมล็ด เนื่องจากประหยัดกว่าและมักจะได้ผลดีกว่าการปลูกโดยใช้ต้นกล้า

- การทำแผลให้ต้นไม้ ให้มีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากในต่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงวิธีการแล้ว

- การศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร มักไม่พบปัญหาในไม้ขนาดเล็ก เช่น ผัก ผลไม้ แต่การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขยายพันธุ์ไม้ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะไม้ยืนต้น ต้องศึกษาว่ามีผลอย่างไร

3) ครั้งที่ 1/2557 วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557

3.1) โครงการศึกษา ทดลอง วิจัยของศูนย์ศึกษาฯ

- ศูนย์ศึกษาฯ ควรให้ความสำคัญกับการติดตามผลงานการศึกษาวิจัยว่ามีการศึกษาเรื่องใด ใครเป็นผู้รับผิดชอบ/ผู้วิจัย มีผลการศึกษาอย่างไร มีการจัดเก็บหรือไม่ สามารถนำไปต่อยอดขยายผลได้หรือไม่ ผลเป็นประการใด เป็นต้น

- ผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาฯ จะมีความแตกต่างกันไปตามภูมิสังคม/ภูมิศาสตร์ แต่สำหรับเรื่องที่มีความเหมือน/คล้ายคลึงกันควรมีเนื้อหาเป็นเรื่องทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกที่ทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรทฤษฎีใหม่จะต้องมีให้ครบทุกศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งเมื่อนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรจะสามารถชี้แจงได้ด้วยของจริง แปลงสาธิต หรือตัวอย่างความสำเร็จที่แท้จริง

3.2) การปลูกไม้ยืนต้นและไม้ประจำถิ่น

- ศูนย์ศึกษาฯ มีไม้ยืนต้นที่ปลูกไว้เป็นจำนวนมาก รวมถึงไม้ประจำถิ่น ขอให้ศูนย์ศึกษาฯ ร่วมกันอนุรักษ์ และบำรุงรักษาไว้ด้วย

3.3) การปลูกหญ้าแฝก

- ควรมีการศึกษาการปลูกหญ้าแฝกโดยใช้เมล็ด เนื่องจากประหยัดกว่าและมักได้ผลดีกว่าการปลูกโดยใช้ต้นกล้า ดังนั้นงานหญ้าแฝกเป็นงานที่ต้องดูแลรักษาอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นพืชที่พระราชทานให้ดำเนินการ จำเป็นต้องปลูกฝังให้ประชาชนรู้จักและตระหนักในคุณค่า ตลอดจนสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแพร่หลายต่อไป

4) ครั้งที่ 2/2557 วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2557

4.1) การฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ

- การดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ ควรพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของศูนย์ศึกษาฯ เป็นหลัก

5) ครั้งที่ 1/2558 วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2558

5.1) การจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงฯ

- ต้นไม้แต่ละชนิดที่ปลูกในทุกพื้นที่ของศูนย์ศึกษาฯ ควรมีการบันทึกชื่อทั้งทางวิทยาศาสตร์และชื่อสามัญทั่วไป พร้อมบันทึกภาพเมื่อมีการออกดอก หรือให้ผลผลิต

- พรรณไม้ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรณไม้ท้องถิ่นที่นำมาปลูกในโครงการฯ นี้ ควรมีการทดลองปลูกพรรณไม้โดยแลกเปลี่ยนกันระหว่างศูนย์ศึกษาฯ ด้วย

- การบันทึกข้อมูลเหล่านี้ควรจัดทำเป็นรูปเล่มเก็บรักษามีให้สูญหาย และควรทำอย่างต่อเนื่อง มีใช้เพียงเฉพาะในกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ เท่านั้น

6) ครั้งที่ 2/2558 วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

6.1) กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

- จัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ ตัดไว้บริเวณต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ศูนย์ฯ โดยระบุชื่อไทย อังกฤษ และวิทยาศาสตร์ โดยวัสดุที่ใช้ทำป้ายควรพิจารณาถึงประโยชน์และความคงทนในการใช้งานเป็นหลัก

- จัดทำแปลงปลูกต้นไม้ประจำจังหวัดที่ได้รับพระราชทานชื่อ ซึ่งคาดว่าจะมีประมาณ 70 จังหวัด โดยจัดทำเป็นรูปแบบแผนที่ประเทศไทย และปลูกต้นไม้ที่ได้รับพระราชทานชื่อลงในตำแหน่งที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดนั้นๆ

6.2) โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- การเก็บรักษา/อนุรักษ์พันธุ์พืช ขอให้ศูนย์ศึกษาฯ ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ภายในศูนย์ศึกษาฯ ที่อาจจะไม่มีเพียงพอสำหรับการปลูกต้นไม้ต่างๆ ดังนั้นควรหาพื้นที่บริเวณรอบนอกศูนย์ศึกษาฯ หรือพื้นที่ใกล้เคียงในท้องถิ่นโดยศูนย์ศึกษาฯ เป็นผู้ดูแลรักษา

6.3) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

- ศูนย์ศึกษาฯ ไม่ควรเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ควรเป็นสถานีทดลอง ปัจจุบันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ก่อตั้งศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ ภายใต้ชื่อศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริแล้วจำนวน 3 แห่ง ที่จังหวัดเชียงราย สระบุรี และสุรินทร์

6.4) ภาวะโลกร้อน

- ขอให้ศูนย์ศึกษาฯ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาวะเรือนกระจกหรือภาวะโลกร้อนเนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเคยรับสั่ง

- ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำจัดขยะ ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้รับสั่งให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินโครงการแยกขยะที่วิทยาเขตกำแพงแสน เพราะที่กำแพงแสนมีกองภูเขาขยะ และเกิดปัญหากลิ่นเหม็นจากกองขยะเข้ามาในมหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้แล้ว

7) ครั้งที่ 1/2559 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2559

7.1) การรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์โครงการสำคัญ

โครงการที่สำคัญในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ แนะนำให้ศูนย์ศึกษาฯ รวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์โครงการฯ สถานที่ และแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทาน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ปฏิบัติงานรุ่นใหม่ๆ ได้ทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของโครงการฯ พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่างเช่น

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ควรทราบเรื่องป่าผลัด อ่างพวง เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ดอยปู่ ดอยสุเทพ ตะบันน้ำ พระตำหนักปางตอง

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เช่น หนองหาน โครงการลำพะยังภูมิพัฒน์เป็นการขุดระบายน้ำ เป็นอุโมงค์ผันน้ำจากมุกดาหารมากาฬสินธุ์ ประตุระบายน้ำธารณนิคมมิตร ประตุระบายน้ำปากชม โครงการยุคลิปัตสรุ่นแรกที่อำเภอส่องดาวเมื่อ 60 ปีที่แล้ว แปลงทฤษฎีใหม่แห่งแรกของภาคอีสานที่เขาวงและสี่แยกหนองแวง (สี่แยกสมเด็จพระนางเจ้าฯ ในปัจจุบัน)

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เช่น ป่ายูคาลิปตัสเดิม อ่างพวง แม่น้ำปราจีน

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เช่น เขื่อนยางชุม คลองห้วยวังพนักตกระบายน้ำไม่ให้ท่วมชุมพร แหยมผักเบี้ย อ่างพวงห้วยทราย ป่าโป่ง โครงการเขาชะงุ้ม

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เช่น ป่าสาคร ประวัตไฟไหม้ปุ๋ยโด่งแดง เหตุผลไฟไหม้ และแนวทางแก้ไข แปลงยกร่องปลูกทุเรียน คั่นดินป้องกันดินเปรี้ยว นกแก้วแร้วทองดำที่เขาจู้จี้ ประตูละบายน้ำ อุทกวิทยาประสิทธิ์ (ปากพนัง) ประตูละบายน้ำบางนรา

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ เช่น พื้นที่และพืชชายฝั่งคุ้งกระเบน ศูนย์ฯ วังแฉิม สวนผสมผสาน ศูนย์ประสานงานส่วนกลาง เช่น พระตำหนักสวนจิตรลดา ยางนาที่สวนจิตรลดา สำนักงาน กปร. มูลนิธิชัยพัฒนา บางกระเจ้า การป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ พระแก้วมรกต พุทธมณฑล เชื้อขนุนด่านปรกชล เชื้อนปาสักชลสิทธิ์

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ควรรู้จักประวัติศาสตร์เรื่องสถานที่ทรงงานในพื้นที่ และแนวพระราชดำริที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้ผู้สนใจที่เข้าเยี่ยมชมโครงการฯ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

7.2) การจัดทำแผนผังในศูนย์ศึกษาฯ

ในศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ไม่เหมือนกัน มีความหลากหลาย มีคนเข้ามาดูงาน เป็นจำนวนมาก ควรจัดทำแผนผัง พื้นที่ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อม แสดงจำนวนพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบแต่ละพื้นที่

7.3) การรับเงินบริจาคจากภาคเอกชน

ขอให้ระมัดระวังเรื่องการรับเงินบริจาคจากภาคเอกชน สำนักงาน กปร. ควรพิจารณา แนวทางหรือหลักเกณฑ์การรับบริจาคด้วย

1.3 ในการประชุมคณะกรรมการชุดอื่นๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปี พ.ศ. 2558 นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบหมาย นโยบายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

1) การสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำตัวชี้วัดโครงการฯ เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2559

ณ โรงแรมลองบีช การ์ดैन โฮเต็ล แอนด์ สปา จังหวัดชลบุรี

- หาวิธีจัดเก็บข้อมูลให้มากๆ และยืดหยุ่น เพื่อให้ให้นักวิชาการรุ่นใหม่สามารถนำไปใช้ได้ และเกิดประโยชน์ในอนาคต

- เพื่อให้ทราบปัจจัยของเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดทั้ง 5 ด้าน (ดิน น้ำ ป่าไม้ เกษตรและการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง) ทั้งด้านบวกและด้านลบ ภายในศูนย์ศึกษาฯ เพื่อหาทาง ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกและเพื่อขยายผลต่อไป

- ให้สรุปผลการจัดทำตัวชี้วัดแบบสั้นๆ ในลักษณะแผ่นพับเพื่อให้เข้าใจง่ายและเพื่อให้ ประชาชนได้ทราบ

2) ศูนย์สัญจรครั้งที่ 8 (2/2556) วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ

- การจัดบันทึกประวัติศาสตร์การเสด็จฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศ์ การบันทึก การจัดทำป้ายชื่อ การดูแลรักษาต้นไม้ทรงปลูก โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชและกล้าพันธุ์ไม้เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในภาวะวิกฤติ

- โครงการ Gene Bank ตามที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จไปเยือนประเทศนอร์เวย์ ทรงให้ความสนพระทัยโครงการ Gene Bank ซึ่งเป็นการเก็บพันธุกรรมพืชในหิมะ โดยไม่ต้องอาศัยไฟฟ้าได้อย่างประสบความสำเร็จ

- การบันทึกผลการดำเนินงาน ข้อมูล ประวัติศาสตร์ ควรมีการบันทึกแบบปุมทหารเรือ และจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถสืบค้นกลับไปได้

- ศูนย์ศึกษาฯ ควรกำหนดให้ทีมงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับ พืชที่คนสนใจ ต้นไม้ในท้องถิ่น ต้นไม้ต่างท้องถิ่น อาทิ ปาล์มงาช้าง หลาวชะโอน สาकु จาก เพื่อเป็นการปลูกทดสอบว่าการปลูกต้นไม้ที่มีถิ่นที่มาจากแหล่งอื่นๆ จะสามารถให้ผลดีได้หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด

2. ข้อเสนอแนะของรองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ/ประธานอนุกรรมการวิชาการ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1 ในการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2554 ณ สำนักงาน กปร. นายสวัสดิ์ วัฒนายกร องคมนตรี รองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

1) ในด้านการตลาด

ศูนย์ศึกษาฯ ได้ศึกษา วิจัย และขยายผล ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งเกษตรกรได้นำไปปฏิบัติแล้ว ปรากฏว่าประสบความสำเร็จในการขยายผลไม่มากเท่าที่ควร ปัจจัยหนึ่ง สาเหตุเพราะมีปัญหาในการการตลาด ดังนั้นหากมีนโยบาย/แนวทาง/มาตรการการเพิ่มช่องทางการตลาด ดังเช่นการเชื่อมโยงกับบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตร สินค้าเกษตร ก็จะเป็นการสนับสนุนเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายของศูนย์ศึกษาฯ ได้อีกประการหนึ่ง

2) การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการขยายผล

นักเรียน นักศึกษา ได้เยี่ยมชมนิทรรศการประจำปีที่ศูนย์ศึกษาฯ แต่ละแห่งจัดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีนักเรียน นักศึกษาหลายกลุ่มให้ความสนใจอย่างจริงจัง หากศูนย์ศึกษาฯ มีโครงการสนับสนุนนักเรียน นักศึกษา สถาบันการศึกษา ได้จัดทำโครงการ/โครงการ/กิจกรรม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าผลงานของศูนย์ศึกษาฯ และพระราชกรณียกิจก็จะเป็นแนวทางการขยายผลที่มีศักยภาพ สามารถขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริให้ครอบคลุมไปทั่วประเทศได้ โดยสำนักงาน กปร. อาจมีสิ่งจูงใจ ดังเช่น การแข่งขันชิงรางวัลทุนการศึกษา เป็นต้น

2.2 ในการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปี พ.ศ. 2558 ณ สำนักงาน กปร. นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี รองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

1) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษา ครั้งที่ 1/2556 วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2556

1.1) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

สืบเนื่องจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานไว้ข้างต้นแล้วนั้น ทรงมีพระราชประสงค์ให้ศูนย์ศึกษาฯ มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งแก่เกษตรกรยามฉุกเฉิน จึงเห็นควรดำเนินการใน 2 ประเด็น ดังนี้

- ด้านความพร้อมในการผลิต: ขอให้ศูนย์ศึกษาฯ ดำเนินการทบทวนศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ และสำรวจความต้องการเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรโดยรอบพื้นที่ศูนย์ฯ ในส่วนพื้นที่เก็บสำรองเมล็ดพันธุ์นั้น อาจพิจารณาเป็นห้องที่มีขนาดที่เหมาะสมในภายหลัง ทั้งนี้เนื่องจากควรพิจารณาความพร้อมด้านงบประมาณประกอบด้วย

- ด้านงบประมาณ: ขอให้ศูนย์ศึกษาฯ ศึกษาด้านระเบียบ วิธีการงบประมาณในการจัดหาและสำรองซื้อในยามฉุกเฉินด้วย

2) การประชุมคณะกรรมการวิชาการ ครั้งที่ 2/2558 วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2558

2.1) การสนับสนุนการดำเนินงานศึกษาวิจัยในศูนย์ศึกษาฯ

- เห็นควรให้กรม/กองต่างๆ ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานสนองพระราชดำริด้านศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกับกรมปศุสัตว์ โดยมีรูปแบบหน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมให้การสนับสนุน

3. มติที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

3.1 เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ณ อาคารรัฐสภา ได้มีการประชุมคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 หน่วยงาน เป็นกรรมการ และเลขาธิการ กปร. เป็นกรรมการและเลขานุการ ในการประชุมดังกล่าวที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1) เรื่องอัตรากำลังที่ยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาฯ

คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาฯ ได้แก้ปัญหาโดยใช้พนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราวโครงการเป็นส่วนเสริม โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงาน ก.พ. จัดทำและอนุมัติกรอบโครงการพนักงานราชการในแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ทำให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผลตามแผนแม่บทได้ แต่หากศูนย์ศึกษาฯ สามารถได้ข้าราชการที่มีความรู้ และประสบการณ์สูง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจมาศึกษา ศึกษานในศูนย์ศึกษาฯ ให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ จึงเห็นควรมีข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับด้านงานศึกษาทดลอง วิจัย และการขยายผลสู่ความสำเร็จไปสู่ประชาชน มาปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาฯ ให้เต็มเวลามากขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงานราชการเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับศูนย์ศึกษาฯ มากยิ่งขึ้น

2) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ได้ขยายการส่งเสริม ฝึกอบรม และขยายผลสู่ภาคการปฏิบัติในพื้นที่ของราษฎรมากยิ่งขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตจังหวัดที่ตั้งของศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบผลสำเร็จด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย รวมทั้งหลักสูตรการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่ง อปท. สนใจเป็นอย่างมาก ดังนั้น นายกรัฐมนตรีประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เห็นชอบให้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณากำหนดนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาศึกษาเรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จของศูนย์ศึกษาฯ เพื่อนำไปพิจารณาส่งเสริมการขยายผลสู่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบตามภูมิสังคม และความต้องการของประชาชน

3.2 เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2556 ณ ทำเนียบรัฐบาล ได้มีการประชุมคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร. นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 หน่วยงาน เป็นกรรมการ และเลขาธิการ กปร. เป็นกรรมการและเลขานุการ ในการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1) ให้มีนโยบายเพิ่มช่องทางการขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ โดยดำเนินงานประสานความร่วมมือ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งของศูนย์ศึกษาฯ แต่ละแห่ง ได้รับทราบหลักสูตรการฝึกอบรม 93 หลักสูตร ของศูนย์ศึกษาฯ โดยประธาน กปร. ได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำผลสำเร็จ 93 หลักสูตรไปขยายผลในพื้นที่ เกษตรกรมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ตามข้อมูลที่ได้จากโครงการเกษตรกรอัจฉริยะ (smart farmer)

2) ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการศึกษาดูงานในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนและคนในท้องถิ่นต่อไป

3) ให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุน การขับเคลื่อนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารแหล่งน้ำขยายผลสำเร็จสู่กลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยการสร้างความเข้มแข็ง ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ รวมทั้งมอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในการใช้ช่องทางของรัฐ ทิวของรัฐ ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ประชาชนได้รับชมโครงการต่อไป

3.3 เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ณ ทำเนียบรัฐบาล ได้มีการประชุมคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 หน่วยงาน เป็นกรรมการ และเลขาธิการ กปร. เป็นกรรมการและเลขานุการ ในการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1) ด้านพัฒนาแหล่งน้ำ ให้เน้นการเชื่อมโยงแผนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยขอให้ตรวจสอบแผนงาน/โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่าซ้ำซ้อนกันหรือไม่ และหากเมื่อสนับสนุนแผนงาน/โครงการใดควรแจ้งให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทราบด้วยว่าหน่วยงานไหนทำอะไร เพื่อใคร และทำแล้วได้อะไร เพื่อเป็นการบูรณาการร่วมกัน

2) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาช้างป่า ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการสร้างความสมดุลในพื้นที่ป่า โดยเฉพาะสร้างแหล่งอาหารภายใน เพื่อไม่ให้ช้างออกมา ทำลายพืชผลทางการเกษตรของราษฎร

3) ส่งเสริมศิลปาชีพ ควรนำมาเชื่อมโยงกับ OTOP ของทุกจังหวัด สร้างแบรนด์ความแปลกใหม่ และเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัด พร้อมทั้งอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม สร้างความเป็นไทย

4. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในปี พ.ศ. 2551 สำนักงาน กปร. ได้รับสนองพระราชดำริมากำหนดเป็นนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกแห่งให้สอดคล้องและเหมาะสมตามแนวพระราชดำริ ใน 4 เรื่องหลัก ดังนี้

1) **การผลิตข้าวครบวงจร** โดยมุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางในการผลิตข้าวแบบครบวงจร เริ่มตั้งแต่ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูก การดูแลรักษา การปรับปรุงบำรุงดิน การเก็บเกี่ยว การตาก (ลานตาก) การเก็บรักษา (ยุ้งฉาง) การสีข้าว (โรงสี) การแปรรูป และด้านการตลาด เป็นต้น

2) **ปุ๋ยสังเคราะห์** สืบเนื่องจากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาฯ ทุกแห่ง ควรมีการผลิตปุ๋ยเคมีที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับพืชและดินของแต่ละพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกศูนย์ศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางสาธิตการผลิตและการใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี โดยนำค่าวิเคราะห์ดินมาเป็นตัวกำหนดสูตรปุ๋ยเคมี ให้เหมาะสมกับพืช ดิน และสภาพแวดล้อม รวมทั้ง ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อย่างเหมาะสมอีกด้วย

3) **พลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือก** เพื่อให้ทุกศูนย์ศึกษาฯ ทุกแห่งเป็นศูนย์สาธิตการนำพลังงานทดแทนมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ในกิจกรรมต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่

4) **การประชาสัมพันธ์ และป้ายสื่อความหมายในศูนย์ศึกษาฯ** เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อำนวยความสะดวก และสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงานในศูนย์ศึกษาฯ โดยให้เหมาะสมกับพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

จากการศึกษาผลการศึกษาโครงการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ศึกษาฯ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าพลังงานทดแทนที่สามารถผลิตและใช้ประโยชน์ในศูนย์ศึกษาฯ ได้คือพลังงานแสงอาทิตย์ เนื่องจากศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ มีค่าสูง สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าด้วยแผงโซลาร์เซลล์ ความเหมาะสมของขนาดกำลังผลิตกับขนาดที่ตั้ง เดินระบบง่าย ใช้งบประมาณและบุคลากรในการเดินระบบและบำรุงรักษาน้อย และตรงกับความต้องการของศูนย์ศึกษาฯ ส่วนพลังงานด้านอื่นๆ ได้แก่ พลังงานแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ และพลังงานชีวมวล ซึ่งศูนย์ศึกษาฯ มีการดำเนินการอยู่แล้วในลักษณะที่เป็นจุดสาธิตให้แก่ผู้ที่สนใจ เช่น การผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์เพื่อใช้ในครัวเรือน หรือการผลิตน้ำส้มควันไม้ นั้น ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในศูนย์ศึกษาฯ เนื่องจากอาจจะมีปัญหาด้านการรวบรวมวัตถุดิบและต้นทุนของวัตถุดิบ รวมทั้งปัญหาการเดินระบบที่ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง

ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2559 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกแห่ง ให้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับสถานการณ์ที่คาดการณ์ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง จากการที่ได้ร่วมประชุมหารือหรือการดำเนินโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา ในเรื่องต่างๆ อาทิ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ของประเทศไทยในช่วงปลายปี

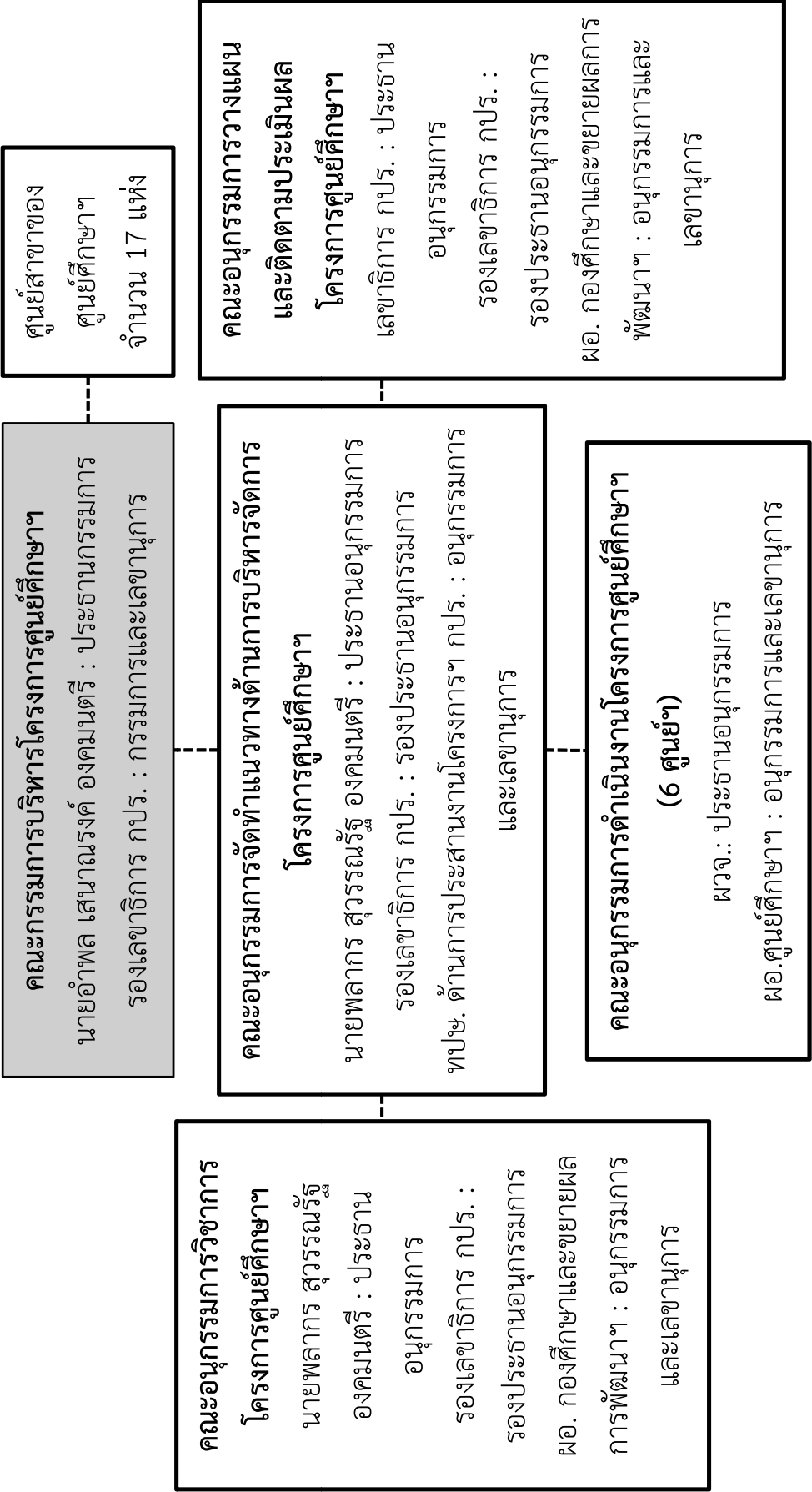
พ.ศ. 2558 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสากลตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ และจากโอกาสที่ประเทศไทยได้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 (G77) ในวาระปี 2559 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สำนักงาน กปร. ได้รับเป็นหน่วยงานเจ้าภาพของยุทธศาสตร์การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท (ยุทธศาสตร์ ที่ 1)

สืบเนื่องจากรัฐบาลที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้กำหนดเป็นวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2568 โดยจะดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเข็มทิศชี้แนวทาง และยึดถือหลักการทำงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานหลักในการประสานจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแผนระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2557 - 2560) โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนฯ 7 ด้านได้แก่ 1) ด้านการเกษตรและชนบท 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านธุรกิจ บริการ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมและผู้ประกอบการรายย่อย 4) ด้านการต่างประเทศ 5) ด้านประชาสัมพันธ์ 6) ด้านความมั่นคง และ 7) ด้านการบริหารจัดการ

ในการนี้ สำนักงาน กปร. ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักของ ‘ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท (ยุทธศาสตร์ที่ 1)’ ซึ่งต้องดำเนินการเป็นสิ่งแรกคือ การจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เป้าหมายเพื่อวางแผนดำเนินการเป็นจำนวนต่ำกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในประเทศไทย สำนักงาน กปร. จึงได้รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจุบันมีพื้นที่ที่มีพื้นฐานการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาบ้างแล้วสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ 6 แห่ง และพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์สาขา 2 แห่ง 2) พื้นที่การทำงานของมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 3) พื้นที่หมู่บ้านที่รับประโยชน์จากโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริใน 46 จังหวัด และ 4) หมู่บ้านที่มีความพร้อมตามเกณฑ์อื่นๆ เช่น ศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หมู่บ้านตามแนวบริเวณชายแดนและพื้นที่ความมั่นคง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของกรมการปกครอง เป็นต้น รวมพื้นที่เป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 24,086 หมู่บ้าน โดยในจำนวนนี้มีหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ 6 แห่ง และหมู่บ้านรอบศูนย์สาขา 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 357 หมู่บ้าน

ภาคผนวก ข.

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่ง คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๒ / ๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการวางแผนแม่บทและติดตามประเมินผล นั้น

เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแทนตำแหน่งที่ว่างลง เนื่องจากนายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ถึงแก่อสัญกรรม

อาศัยอำนาจ ตามความในข้อ ๕ (๕) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและคณะอนุกรรมการวางแผนแม่บทและติดตามประเมินผล และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นใหม่ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑.๑ องค์ประกอบ

๑) นายอำพล	เสนาณรงค์	องคมนตรี	ประธานกรรมการ
๒) นายพลากร	สุวรรณรัฐ	องคมนตรี	รองประธานกรรมการ
๓) นายสวัสดิ์	วัฒนาयर	องคมนตรี	รองประธานกรรมการ

/ ๔) เลขาธิการ กปร. ...

๔) เลขานุการ กปร.	กรรมการ
๕) เลขานุการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
๖) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
๗) อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
๘) อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๙) อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
๑๐) อธิบดีกรมปศุสัตว์	กรรมการ
๑๑) อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๑๒) อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๑๓) อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๑๔) อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑๕) อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๑๖) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
๑๗) อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	กรรมการ
๑๘) อธิบดีกรมที่ดิน	กรรมการ
๑๙) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๒๐) อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	กรรมการ
๒๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	กรรมการ
๒๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา	กรรมการ
๒๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
๒๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	กรรมการ
๒๕) ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๒๖) ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
๒๗) ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๒๘) ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
๒๙) ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	กรรมการ

/ ๓๐) รองเลขานุการ ...

๓๐) รองเลขาธิการ กปร.	กรรมการและเลขานุการ
๓๑) ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๒) ผู้แทนสำนักงาน กปร.	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

- ๑) กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) อำนาจการ ควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน นโยบายที่ได้กำหนดไว้
- ๓) ติดตามผลการดำเนินงานและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานให้บรรลุผล
- ๔) กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริใช้อำนาจหน้าที่แทนคณะกรรมการนี้ และรายงานให้คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทราบในโอกาสแรก
- ๕) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือ คณะทำงาน หรือ บุคคล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม
- ๖) ปฏิบัติงานอื่นใดที่คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

H. Spence

(นายสมัคร สุนทรเวช)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๓ /๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒ /๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อที่ ๕ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
องค์ประกอบ

๑. นายสวัสดิ์ วัฒนาฯ	องคมนตรี	ประธานกรรมการ
๒. นายเกษม จันทรแก้ว		รองประธานกรรมการ
๓. รองเลขาธิการ กปร.		รองประธานกรรมการ
๔. นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง		อนุกรรมการ
๕. นายพิสุทธิ วิจารณ์		อนุกรรมการ
๖. นายชัยวัฒน์ ปรีชาวิทย์		อนุกรรมการ
๗. นายบุญวงศ์ ไทยอุดคำ		อนุกรรมการ
๘. นายวีระชัย ณ นคร		อนุกรรมการ
๙. นายสิริ ทุกขวินาศ		อนุกรรมการ
๑๐. นายยุคล ลิ้มแหลมทอง		อนุกรรมการ
๑๑. คุณหญิงประไพศรี พิทักษ์ไพรวณ		อนุกรรมการ
๑๒. นางฉันทนา สุวรรณชาติ		อนุกรรมการ

๑๓. ผู้อำนวยการสำนักศึกษาการพัฒนาตามแนว พระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ สำนักงาน กปร. อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๔. ผู้อำนวยการกลุ่มศึกษาและขยายผลการพัฒนา อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร.

อำนาจหน้าที่

- ๑) กำหนดกรอบนโยบายในการดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ทดลองและวิจัย ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นไปตามพระราชดำริ
- ๒) พิจารณาให้ความเห็นชอบและสนับสนุนแผนการดำเนินงานศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เป็นประจำปีหรือตามความจำเป็นแล้วแต่กรณี
- ๓) ควบคุม กำกับดูแล และประสานการดำเนินงานศึกษา ค้นคว้า ทดลองและวิจัย ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นไปตามกรอบนโยบายที่กำหนดไว้
- ๔) ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ ติดตามประเมินผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการศึกษา ค้นคว้า ทดลองและวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๕) แต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานด้านวิชาการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามความจำเป็น
- ๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดอันเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านวิชาการ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. คณะอนุกรรมการจัดทำแนวทางด้านการบริหารจัดการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

องค์ประกอบ

๑. นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายมนูญญ์ วัฒนโกเมร	รองประธานอนุกรรมการ
๓. รองเลขาธิการ กปร.	รองประธานอนุกรรมการ
๔. นายปรกรณ์ สัตยวณิช	อนุกรรมการ

๕. รองอธิบดีกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
๖. รองอธิบดีกรมประมง	อนุกรรมการ
๗. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๘. รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนสำนักงานประมง	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงาน ก.พ.	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนสำนักงาน ก.พ.ร.	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้แทนกรมการข้าว	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๒๐. ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๑. ผู้อำนวยการสำนักศึกษาขยายผลการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. ผู้อำนวยการกลุ่มศึกษาและขยายผลการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๓. หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) จัดทำแนวทางด้านโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) พิจารณาเสนอแนะแนวทางด้านบริหารจัดการงบประมาณ

- ๓) แต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น
- ๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดอันเกี่ยวเนื่องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓. คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

องค์ประกอบ

๑. เลขธิการ กปร.	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองเลขธิการ กปร.	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายปรกรณ์ สัตยวณิช	รองประธานอนุกรรมการ
๔. รองอธิบดีกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
๕. รองอธิบดีกรมประมง	อนุกรรมการ
๖. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๗. รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนกรมการข้าว	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้แทนกรมที่ดิน	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตร	อนุกรรมการ
และสหกรณ์การเกษตร	

๒๐. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้แทนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้แทนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๕. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๗. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๘. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๙. ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและเลขานุการ
๓๐. ผู้อำนวยการสำนักศึกษาการพัฒนาดมแนว
พระราชดำริ และกิจกรรมพิเศษ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. ผู้อำนวยการสำนักแผนงาน และติดตามประเมินผล
สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑) ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล เพื่อจัดทำแผนของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒) ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงาน และพิจารณาถ้อยแถลงรายละเอียดยโครงการ และงบประมาณประจำปี ตามที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเสนอขอรับการสนับสนุน

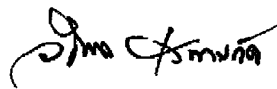
๓) ในกรณีที่เป็นการจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานอนุกรรมการวางแผนและติดตาม ประเมินผลใช้อำนาจหน้าที่แทนคณะอนุกรรมการฯ และรายงานให้คณะอนุกรรมการฯ ทราบใน โอกาสแรก

๔) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น

๕) ปฏิบัติงานอื่นที่คณะกรรมการบริหาร โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๑ /๒๕๕๖

เรื่อง แต่งตั้งประธานคณะกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คณะอนุกรรมการจัดทำแนวทางด้านการบริหารจัดการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นั้น

ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อที่ ๕ ของคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงแต่งตั้งให้

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี

เป็นประธานอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการแต่งตั้งอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี

ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่ง คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผล
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๑ / ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินงานโครงการตามแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ อย่างต่อเนื่อง จนใกล้ถึงระยะเวลาสิ้นสุดของแผนแม่บทฯ ดังกล่าว นั้น

คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้พิจารณาและเห็นสมควรให้มีการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการบริหารดำเนินงาน ทั้งในด้านแผนงาน โครงการ การพัฒนา และบุคลากร ในห้วงเวลาดังกล่าว โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

คณะที่ปรึกษา

๑. เลขาธิการ กปร.	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๒. รองเลขาธิการ กปร.
(ผู้รับผิดชอบกำกับดูแลกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑-๔)	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๓. รองเลขาธิการ กปร.
(ผู้รับผิดชอบกำกับดูแลกองติดตามประเมินผล)	ที่ปรึกษาคณะทำงาน

/คณะทำงาน....

คณะทำงาน

๑. รองเลขาธิการ กปร. (นายประสาธ พาศิริ)	ประธานคณะทำงาน
๒. ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ (ผู้รับผิดชอบกำกับดูแลกองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ)	รองประธานคณะทำงาน
๓. ผู้แทนกรมชลประทาน	คณะทำงาน
๔. ผู้แทนกรมประมง	คณะทำงาน
๕. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
๖. ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะทำงาน
๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	คณะทำงาน
๘. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	คณะทำงาน
๙. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	คณะทำงาน
๑๐. ผู้แทนกรมป่าไม้	คณะทำงาน
๑๑. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๒. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๑๓. ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะทำงาน
๑๔. ผู้แทนกรมการข้าว	คณะทำงาน
๑๕. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะทำงาน
๑๖. ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน	คณะทำงาน
๑๗. ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	คณะทำงาน
๑๘. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	คณะทำงาน
๑๙. ผู้แทนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
๒๐. ผู้แทนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	คณะทำงาน
๒๑. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๒. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๓. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๔. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๕. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๒๖. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
/๒๗. ผู้อำนวยการ...	

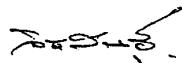
๒๗. ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ สำนักงาน กปร.	คณะทำงาน
๒๘. ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร.	คณะทำงาน
๒๙. ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓ สำนักงาน กปร.	คณะทำงาน
๓๐. ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔ สำนักงาน กปร.	คณะทำงาน
๓๑. ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.	คณะทำงาน
๓๒. ผู้อำนวยการกองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและ เลขานุการ
๓๓. ผู้อำนวยการกลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฉบับปัจจุบันของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) จัดทำร่างแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตามขั้นตอนที่กำหนด
- ๓) นำเสนอร่างแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ให้คณะกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- ๔) ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใดตามที่ประธานคณะกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลฯ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙

(หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์)

เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ประธานอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผล
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จัดทำโดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน กรุงเทพมหานคร 10700

โทรศัพท์ 0 2447 8500

โทรสาร 0 2447 8536

<http://www.rdpb.go.th>